



Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Vliv dětství na pojetí profese učitele v mateřské škole

Vypracoval: Petra Babáková
Vedoucí práce: PhDr. Marta Franclová, Ph.D.

České Budějovice 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 10. července 2018

.....

Petra Babáková

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce, PhDr. Martě Franclové, Ph.D. za trpělivost a pomoc při tvorbě této práce. Dále poděkování patří paním učitelkám, které byly ochotny poskytnout rozhovory. V neposlední řadě děkuji rodině za podporu po celou dobu mého studia.

Abstrakt

Bakalářská práce je zaměřena na to, jak vnímají vliv vlastního dětství na svou osobnost a profesi učitelé v mateřské škole. Teoretická část popisuje prvních sedm let života dítěte, uvádí vliv výchovy na dítě, poukazuje na rizika, která přináší výchova a její možné nežádoucí projevy v dospělosti. Dále je zde popsána osobnost učitele v mateřské škole. V praktické části jsou pak uvedeny výsledky kvalitativního výzkumu, který byl veden formou polostrukturovaného rozhovoru s učitelkami z mateřských škol. Jsou zde mapovány jejich vzpomínky na dětství, možnosti vyrovnání se s nepříjemnými zážitky a propojení vzpomínek se současnou profesí.

Klíčová slova: dětství, učitel v mateřské škole, výchova, vzpomínky

Abstract

The bachelor thesis focuses on how teachers in the kindergarten perceive the influence of their own childhood on their personality and their profession. The theoretical part describes the first 7 years of the child's life, the influence of the education on the child, it shows the risks the education brings along and its possible unwanted undesirable demonstrations in adulthood. Further, there is described the personality of nursery teacher here. In the practical part the results of qualitative research are presented. This research was conducted in the form of a semi-structured interview with kindergarten teachers. The interviews map their childhood memories, the possibilities of coping with unpleasant experiences and the interconnection of memories with their current profession.

Keywords: childhood, kindergarten teacher, education, memories

OBSAH

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1 VÝVOJ DÍTĚTE DO 7 LET VĚKU.....	9
1.1 Prenatální období.....	9
1.2 Porod.....	10
1.3 Novorozenecké období.....	11
1.4 Kojenecké období.....	12
1.5 Batolecí věk.....	13
1.6 Předškolní věk.....	14
2 VÝCHOVA V OBECNÉM POJETÍ.....	15
2.1 Hranice.....	17
3 RIZIKA V DOSPĚLOSTI.....	18
4 MOŽNOSTI NÁPRAVY.....	19
5 OSOBNOST UČITELE.....	20
PRAKTICKÁ ČÁST.....	23
6 VÝZKUM.....	23
6.1 Výzkumné otázky.....	23
7 METODOLOGIE.....	23
7.1 Kvalitativní výzkum.....	24
7.2 Hlubkový rozhovor.....	24
8 VÝZKUMNÝ SOUBOR.....	24
8.1 Medailonky zkoumaných učitelek.....	25
9 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	26
9.1 Prolínání vlastních vzpomínek s profesí.....	27
9.2 Jak vzpomínky zpracovat.....	30
9.3 Učitelská profese a rodinná výchova.....	32

10 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	36
11 DISKUZE.....	43
ZÁVĚR.....	45
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	46
SEZNAM PŘÍLOH.....	48

ÚVOD

Prvních sedm let života člověka je bezesporu jednou z nejdůležitějších etap jeho života. Jsou zde položeny základy osobnosti a zároveň nastaven program, jak tato osobnost bude nadále žít a vytvářet si svůj prostor pro život. V tomto období má nejdůležitější roli rodič a nejbližší rodina, ale v současné době zde i neméně důležitě nastupuje osobnost učitele v mateřské škole. Tudíž i učitel drží v rukou neuvěřitelnou moc být nápomocen dětem nalézt svou vlastní identitu a doprovázet je na cestě životem. Je jim oporou skrz dětství prožít si to, co je právě dětství vlastní. Samozřejmě role učitele není všespásná a vševědoucí, ale pokud si člověk dostatečně uvědomí svou důležitost a zároveň zodpovědnost, může být dětem i rodičům nápomocen.

Tématem této práce je vliv dětství na pojetí profese učitele v mateřské škole. Proto si zde popíšeme prvních sedm let života dítěte. Z těchto sedmi let většina dětí tráví více jak polovinu let v mateřské škole, proto je též důležité zmínit právě osobnost učitele. Dále je zde popsána výchova v obecném pojetí, jak může člověka ovlivnit. Zmíněna jsou též rizika, která s sebou výchova přináší, a mohou se pak ukázat v dospělosti. A v neposlední řadě jsou uvedeny možnosti nápravy.

Praktická část obsahuje interpretaci kvalitativního výzkumu, který byl veden polostrukturovaným rozhovorem. Výzkumný vzorek se skládá z šesti učitelek mateřských škol.

Cílem této práce je zjištění, jak vnímají vliv dětství na svou profesi učitelé v mateřské škole. Jaké vidí možnosti vyrovnání se s dětstvím a jeho plné přijetí do života. Jak pociťují současnou výchovu v rodinném prostředí.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VÝVOJ DÍTĚTE DO 7 LET VĚKU

1.1 Prenatální období

Život člověk se počíná datovat porodem. Avšak ve skutečnosti tento život porodem nezačal, nýbrž počátek lze charakterizovat jeho početím. Některé kultury z tohoto důvodu počítají stáří člověka od předpokládaného data početí. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Jak uvádí Vágnerová (2000), toto období trvá devět měsíců, též jinak řečeno deset lunárních měsíců po 28 dnech. Počíná oplodněním vajíčka a končí narozením dítěte. Jedná se o biologický vývoj, ve kterém jsou postaveny všechny orgánové systémy. Již v tomto období se objevuje první komunikace s matkou, plod je schopen jednoduchého učení. Jsou vytvořeny všechny důležité předpoklady pro budoucí samostatný život.

Hauser (2012) se zmiňuje o těhotenství v tom smyslu, že znamená pro dítě a matku jednu identitu, jeden celek, který je propojen pupeční šňůrou. Dítě dosud neví, co chce, ale vše, co potřebuje, tak to dostane. Malé děti často kreslí spirály a kruhy. Nevědomky tak znázorňují základní podstatu toho, že vše souvisí se vším. A touha po tomto pocitu nás nikdy neopustí.

„Individualita jedince je zpečetěna v okamžiku oplodnění, kdy se znovu utvoří párový soubor čtyřiceti šesti chromozomů. Z tohoto oplodněného vajíčka se potom vyvine každá buňka v těle, na jakémkoli místě, opakovaným dělením, takže v každé buňce je pak stejná jedinečná souprava chromozomů.“ (Brierley, 1996, s. 95)

Je možné předpokládat, že plod v těle matky již na počáteční úrovni zakouší vnitřní prožitky. O jeho psychice se toho však ví velmi málo. Avšak pro jeho zdárný vývoj je důležitá především psychika matky. Dále nejen rodičí se připravenost dítěte na vnější svět, ale hlavně přizpůsobení se okolního světa na dítě, respektive připravenost rodičů. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Jak uvádí Karr-Morseová a Willeyová (2013), může raná zkušenost ovlivňovat náš temperament, kdy zkušenosti zažité v děloze určují, zda budeme úzkostní či nikoliv.

Zároveň však dle výzkumů Kennetha Kendlera, genetika psychiatrie na Virginské univerzitě, který porovnával jednovaječná a dvojvaječná dvojčata, není dědičnost úzkostnosti až tak vysoká (30 až 40 procent). Za rozhodující na vytvoření úzkostnosti udává výchovu a zkušenosti. (Kendler in Karr-Morseová, Willeyová, 2013, s. 49)

Hauser (2012) poukazuje na to, jak nálady a chování matek ovlivňují vývoj nenarozeného dítěte. Uvádí to na příkladu truchlících matek, které tímto zatěžovaly své děti. Zmiňuje v tomto případě zvyšující se riziko onemocnění schizofrenií v pozdějším věku u těchto dětí. Pokud matku něco v těhotenství zatěžuje, má to též vliv na její myšlení. Mozek následně uvolňuje látky, které pak též ovlivňují dítě v těle matky. Z toho vyplývá, že traumatické zážitky krátce před a po narození ovlivní člověka na zbytek jeho života.

Podobně Solterová (2014) zmiňuje ovlivňování nenarozeného dítěte v těle matky jejími emocemi a prožitky. Nejen vhodnou stravou, vyhnutím se návykovým látkám, dostatkem odpočinku a omezením stresu působí matka na dosud své nenarozené dítě, ale též emoce jsou velice důležité. Míra stresu též ovlivňuje dítě v podobě náchylnosti k fyzickým či emočním problémům, větší plačtivosti, případně může též zvýšit pravděpodobnost předčasného porodu. Depresivní stavy matky jsou též přenášeny na dítě, které je pak fyzicky prožívá s matkou. Tyto děti jsou pak po narození plačtivější. Též poukazuje na fakt, že děti jsou v prenatálním období již schopny se učit a přijímají všemožné podněty.

Jiřina Prekopová (2012) poukazuje na to, že schopnost vcítit se má počátek již v prenatálním období a v nejrannějším dětství. Je to právě ten nejbližší vztah s matkou, kdy se začíná rodit soucit a z něj pak klíčí vcítění a lidská blízkost.

1.2 Porod

Porod je jakýsi mezník a zároveň přechod z chráněného prostředí matky do nového, dosud neznámého světa. Dítě není dosud plně připraveno žít samostatně a je po všech stránkách nezralé. Průběh porodu, první ošetření dítěte a následný

kontakt s matkou jsou velice důležité pro všechny zúčastněné hlavně z hlediska psychologického. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Dle Wildové (2012) na počátku porodu informuje dítě vylučováním hormonů tělo matky, že je připraveno na porod. Tyto hormony zároveň připravují dítě na průchod porodním kanálem, což je zároveň intenzivní učební proces, který přináší mnoho nových podnětů. Porod končí či měl by končit přiložením dítě na hrud' matky, čímž se zastaví produkce hormonů, které byly potřebné jen při porodu.

Porod popisuje Solterová (2014) jako velice silnou a stresující zkušenost pro matku i dítě, která však nemusí být vždy traumatizující. Přesto se však může stát, že má porod pro dítě traumatizující zážitky, které ho poznamenají na celý život. Jako příklad uvádí, že komplikace při porodu mohou později způsobit deprese, psychické nemoci jako například schizofrenii, náchylnost k zneužívání návykových látek a jiné. Obzvláště pokud se vyskytnou při porodu nečekané komplikace, které novorozené dítě nechápe a neumí se s nimi vyrovnat. Příchod na svět přirovnává k nejnáročnější poznávací zkušenosti v životě, a proto je důležité na tuto skutečnost při porodu myslet.

1.3 Novorozenecké období

Toto období se vyznačuje adaptací na nové prostředí, ve kterém se dítě díky porodu ocitá. Trvá přibližně jeden měsíc. Je to doba zvykání si na nový způsob života, než který doposud zažíval. Novorozenec je již dostatečně geneticky vybaven k poměrně dlouhodobému zrání a učení. Reaguje na základě reflexů a vrozených způsobů chování, které získal během 38 až 42 týdnů života v těle matky, a které mu nyní usnadňují přežití. (Vágnerová, 2000)

Langmeier a Krejčířová (2006) poukazují na to, že se dříve uváděla větší míra odkázanosti a pasivní závislosti novorozence na matce, avšak v současné době je poukazováno na větší míru připravenosti dítěte na život. Čemuž nasvědčuje přirozený biorytmus dítěte, krátký rozsah pozornosti, okamžité uspokojování hladu a nepohodlí apod. Též u novorozenců je možno vyzorovat individuální rozdíly, což se vlastně již projevuje v chování plodu v těle matky.

Karr-Morseová a Wildová (2013) se zmiňují o důležitosti utišení křiku dítěte v počátcích jeho života a o možných rizicích, které vyplývají z neuspokojení této potřeby. Křik dítěte, který nebyl vyslyšen a utišen, ovlivňuje zdraví tím, že nastavil vhodné podmínky pro rizikové chování jako je užívání drog, alkoholu, nikotinu, zneužívání jídla aj. Toto se pak projevuje v období před a v průběhu dospívání, v dospělosti.

Wildová (2012) upozorňuje na to, jaké jsou nejdůležitější potřeby narozeného dítěte. Uvádí, že dítě, které opustilo dosavadní bezpečí v těle matky, potřebuje pro počáteční období svého života nejen stravu, čerstvý vzduch a čistotu, ale především přímý kontakt se svou matkou, její postavu, vůni a hlas. Její osoba mu dává veškerý pocit jistoty a bezpečí. Bez náklonosti a tělesného kontaktu mohou malé děti zemřít, byť by byly zajištěny jejich ostatní potřeby.

Solterová (2014) zas poukazuje na to, že miminka po narození a v průběhu dalšího raného vývoje v sobě již mají zakódováno, co potřebují pro přežití. Pokud jim nijak nebráníme v jejich přirozeném vývoji, neubližujeme a naplňujeme jejich potřeby, vyrostou z nich zdraví, sebevědomí lidé, kteří umí lásku přijímat i dávat. Nejen v této počáteční fázi života, ale i té pozdější, jsou extrémně zranitelní, a nenaplnění jejich potřeb a raná traumata mohou mít dlouhotrvající negativní důsledky. Zároveň však poukazuje na fakt, že se z většiny stresu a traumat dokáží vymanit a vyléčit.

1.4 Kojenecké období

Jedná se o první rok života, kdy se jedinec, který byl na počátku vybaven vrozenými dispozicemi k rozvoji určitého projevu, promění v dětskou individualitu, která je schopna základního osamostatnění. Na konci tohoto období se již projeví individuální rozdíly, které jsou postaveny na dispozičních základech a rané zkušenosti. (Vágnerová, 2000)

Říčan (2008) uvádí, že vývojovým úkolem tohoto období je základní důvěra. Pokud jsou vytvořeny podmínky pro její získání, což je prostředí plné lásky a přijetí, pak se důvěra stane „nejhlubší vrstvou osobnosti“, která se pomůže vypořádat s pozdějšími zklamáními. Ten, kdo neměl tu možnost si důvěru vytvořit, se pak po zbytek života

potýká se svou vlastní nedůvěrou. Není schopen se spolehnout na ostatní, má sklon ke smutku a zklamání.

Dle Millerové (2012) vede rané přizpůsobení se kojence k tomu, že skutečné potřeby dítěte musí být vytěsněny. Těmito potřebami se rozumí láska, zrcadlení, účast, úcta a jiné. Též to platí u emocí (hněv, závist, žárlivost,..), které v tomto věku nemohou být prožity. Nelze je pak prožívat ani v dospělosti. Ale tyto neprožité pocity a emoce zůstávají uloženy v těle jako informace, které se pak v pozdějším životě budou vynořovat jako připomínka minulosti, avšak původ vzniku zůstane neodhalen.

1.5 Batolecí věk

Jak uvádí Vágnerová (2000), trvá toto období od jednoho roku života dítěte do jeho tří let. Jedná se o fázi života, která se vyznačuje především osamostatňováním, kdy se postupně povolují různé vazby, převážně s matkou. Dítě objevuje širší životní prostor. Je potřeba tyto vazby uvolnit, jelikož by byly překážkou pro další vývoj.

V tomto období dochází k výraznému rozvoji celé osobnosti. Brierley (1996) tvrdí, že s růstem těla má též spojitost rozvoj mozku. Z tohoto důvodu je velice důležité podporovat co nejlepší tělesný vývoj do dvou či tří let, aby tímto byl zajištěn co nejkvalitnější vývoj mozku.

Nyní se naplno začínají projevovat charakteristiky dětí, které byly skryty uloženy od prvopočátku, ale teprve nyní je skutečný prostor na jejich projevení. Od přibližně druhého roku života se též začíná plně hlásit o slovo schopnost, která odlišuje nás lidi od ostatních živočichů, a to vzpřímená chůze a řeč. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Vývojovým rysem tohoto období je dle Říčana (2008) svoboda v řádu. Jedná se o svobodu, která je jasně ohraničena řádem. Tento řád se dítěti stává oporou v jeho životě a prožitcích. Hrozí zde však, že dítě řád odmítne a poslouchá jen ze strachu. Druhý extrém může být, že dítěti vezmeme vůli ke svobodě. Může se pak stát, že dítě tímto postrádá radost ze svobody i řádu, což může mít dopad na celý jeho život.

Pöthe (2013) upozorňuje na to, že minimálně v prvních dvou letech života se tvoří struktura mozku. A pokud dítě zažívá první deprese a stavy úzkosti, které se

opakují, mohou se pak tyto stavy natrvalo vtisknout do mozku a stát se tak základem psychiatrických poruch v dospělosti.

1.6 Předškolní věk

Předškolní období trvá od tří let věku dítěte do přibližně šesti let. Konec tohoto období znamená nástup do školy. Dítě již není tolik vázáno na rodinu a postupně se do popředí dostávají aktivity, které vedou k prosazení se ve skupině. (Vágnerová, 2000)

Těž je možné říci, že je to období mateřské školy. I když rodina stále zůstává na prvním místě, tak tato instituce ji doplňuje a napomáhá dalšímu vývoji dítěte. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Hauser (2012) se zmiňuje o důležitosti hry v tomto věku. Uvádí, že se děti mohou i pomaleji vyvíjet, když nemají dostatek příležitostí ke hře. S tím souvisí též rozvoj kompetence. Právě díky hře se děti mohou cítit kompetentní. A právě tento pocit bojuje proti bezmocnosti.

Vývojovým úkolem tohoto období je podle Říčana (2008) iniciativa regulovaná svědomím. Děti předškolního věku se do všeho pouští naplno, a to nejen ve svém jednání a konání, ale též ve své fantazii. Tato iniciativa má však svou novou brzdu, která se nazývá svědomí. Svědomí může mít však dvojí roli. Buďto je příliš silné a nedovolí svému nositeli se plně rozvinout, nebo se svědomí vytvoří jen slabě či dokonce vůbec.

Wildová (2012) zmiňuje důležitost prožitků do sedmi, osmi let věku dítěte. Vše, co dítě do tohoto věku prožívá, má souvislost s limbickým systémem. Jedná se o kvalitativní prožitky, které též ovlivňují činnost mozku, respektive rozvoj mozkové kůry. Veškeré prožitky a vývojové procesy v dětství lze označit jako období vytváření si symbolů.

2 VÝCHOVA V OBECNÉM POJETÍ

Na počátku je vždy výchova a především znamená to, že k dítěti přistupujeme jako k hostu, kterému nabídneme to nejlepší místo s dostatečnou podporou do té doby, než samo pozná svoji vlastní cestu. Vychovávat znamená hlavně respektovat přirozenost dítěte a bezpodmínečně jej milovat. Vše je otázka srdce s notnou dávkou trpělivosti. (Prekopová, Schweizerová, 2015)

Dle Wildové (2012) je rozhodnutí dospělého pro výchovu dětí zároveň rozhodnutím pro výchovu nás dospělých. Můžeme zůstat stejní, či se rozhodnout pro změny, které by zároveň pomohly zlepšit prostředí pro děti. Jedná se o dvě úrovně tohoto procesu. Tou první úrovní je pochopit skutečné růstové potřeby dětí. Ale tím se dostáváme do konfrontace s vlastními starými neuspokojenými potřebami, které se staly součástí nás samých. Druhá úroveň se týká dospělých. Zde se jedná o vytvoření životního prostoru, který bude vyhovující jak pro dospělé, tak pro děti. Tím se stává náš život bohatší a úplnější.

Vývoj společnosti nám na jednu stranu pomáhá, avšak na druhou stranu nás odklání od přirozené výchovy. Je těžší v přemíře techniky a hmotných statků si správně vytvořit ty pravé duchovní hodnoty. Respektive neodklánět se od hodnot starého dědictví, které je dobré si uchovat. Dokázat rozlišit dobro a zlo. Jít cestou srdce a plně nespoléhat na řešení techniky. Užívat svobodné a tvořivé myšlení. Umět vyjádřit své pocity a nebát se řešit konflikty. (Prekopová, Schweizerová, 2015)

Dříve byla výchova postavena na autoritativní „černé pedagogice“. Dnes se však setkáváme s druhým extrémem, což je „anti-autoritativní výchova“. Ani tento přístup není správný. Ta nejlepší cesta je někde uprostřed. Ovšem správně ji vybalancovat je obtížné. (Prekopová, Schweizerová, 2015)

O tom, že se umění vychovávat děti vytrácí, se zmiňuje Hauser (2012). Děti nepotřebují žádné metody, ale pevnou vazbu postavenou na spolehlivých základech. Avšak pevné pouto a kvalitní vztah mezi rodiči a dítětem nejsou samozřejmostí. Je zde potřeba neustálé práce a zdokonalování. Též je kladen důraz na to, že mnoho dobrých zkušeností vymaže několik špatných. Zejména v době kritických období.

Další zmínka o výchově dle Hausera (2012) se týká vzpomínek. Každá zkušenost, každý vjem je kousek po kousku uložen v našem těle. Ty nepříjemné vzpomínky se snažíme zapomenout, avšak pokud pocítíme úzkost či se dostaneme do stresu, pak se nám vynoří ve vědomí to, co již bylo prožito, a uchýlíme se ke starým strategiím zvládání. Ovládne nás strach. A vše, co jsme již jednou zažili společně s daným pocitem, je propojeno s tělesnou reakcí.

Wildová (2010) poukazuje na nalezení vhodného prostředí pro výchovu. Jaké tedy je? Takové, které respektuje přirozené životní procesy a takové, které umožňuje učebním procesům vzájemnou interakci mezi organismem a jeho prostředím. Takováto interakce je však postavena na řízení organismu, pokud mají probíhat ty správné vývojové procesy.

„Lidé, kteří skutečně směli vyrůst v empatickém prostředí (což je nanejvýš zřídka, neboť až donedávna se nevědělo, jak moc může dítě trpět), nebo lidé, kteří později vytvořili ve svém nitru empatický objekt, se dokáží spíše otevřít utrpení jiným nebo ho přinejmenším nepopírat. To by byl důležitý předpoklad k tomu, aby se mohly zahojit všechny rány a nemusely být obvazovány za pomoci následujících generací.“
(Millerová, 2017, s. 77)

Millerová (2017) tvrdí, že to co je na dětech negativního spácháno v prvních letech jejich života, se pak v pozdějších letech nevyhnutelně projeví na celé společnosti. Jsou to kriminalita, drogové závislosti a jiné, které představují schované dopady raného vývoje. Vystává tu otázka pro rodiče, kteří si uvědomí dopady svého opakujícího se vzorce chování. Co mohu pro své dítě udělat?

Dále uvádí, že lze terapeuticky dokázat, že se v těle ukládají potlačené traumatické zážitky, které mají pozdější vliv na dospělého člověka. Toto uložení je na nevědomé rovině. A další, tentokrát elektronická měření potvrdila, že dítě se od počátku učí nejen něze, ale i krutosti. (Millerová, 2017)

Pokud je dítěti odepřeno vyjadřovat své pocity (smutek, vztek, křik), protože je rodiče nechtějí či nedokáží snášet a dítěti je tudíž zakazují (pohledy či jinými výchovnými prostředky), pak se dítě naučí mlčet. A toto mlčení je sice vítězství pro rodiče, ale prohrou pro dítě, která se pak projeví v jeho pozdějším věku. Tyto

zamlčené pocity pak zůstanou schovány a potřeba je vyjádřit zůstane neuspokojena. Není tu pak naděje je vyjádřit a naplnit. A bez této naděje se pak tito lidé ocitají v duševní nouzi. (Millerová, 2017)

„Neurózy a psychózy totiž nejsou přímými důsledky reálných frustrací, nýbrž výrazem potlačených traumat z dětství.“ (Millerová, 2017, s. 27)

Dle Matějčka (1986) dítě, které vyrůstá v citově chudém prostředí, pak i samo je citově chudé, a tudíž cit není schopno předávat. To pak velice těžko bude mít někoho rádo a v dospělosti si pak volí podobného partnera, který též není schopen citové odezvy. Jaké pak budou jejich děti? Pak se mluví o tom, že to mají vrozené, ale ve skutečnosti je to tím, že se tyto vzorce předávají z generace na generaci. Jak dále uvádí, dítě potřebuje lásku. Potřebuje mít pocit jistoty. Ale nepotřebuje slepou lásku, která rozmazuje a hýčká, ale nýbrž pevnou, s řádem, důsledností a třeba i náročnou. Hlavně ne žádné oběti ve jménu lásky, protože pak se opět oběť předává dál, a tudíž se tyto děti ani nemohou stát pevnými osobnostmi, ale stanou se opět oběťmi.

Matějček (1986) se dále zmiňuje o psychické deprivaci jako o strádání citovém a společenském. A takovéto strádání na počátku života dítěte, kdy se utváří jeho osobnost, může mít fatální důsledky. Dítě, které vyrůstá v prostředí, kde je nedostatek citových a smyslových podnětů, pak velmi vážně zaostává ve vývoji rozumových schopností.

2.1 Hranice

Výchova má mnoho podob, stejně tak jako jsou různí lidé, kteří vychovávají. Ale důležitou vodící nití, která veškerou výchovu by měla doprovázet, je vymezení prostoru, jinak řečeno hranic, ve kterých se vychovává. A v těchto hranicích je již dostatečný prostor pro svobodu.

My dospělí narazíme na vlastní hranice většinou ve chvíli, kdy se setkáváme s dětmi. A to proto, že sami neumíme s hranicemi zacházet. (Wildová, 2012)

Jak dále Wildová (2010) uvádí, pouhé hranice k výchově však nestačí. Důležité je přirozené prostředí pro spontánní vývoj, které je však dobou čím dál tím více omezováno. Je tím příroda, bezpečné ulice měst, zkrátka přirozenost.

Rogge (2000) podotýká, že děti hranice a pravidla chtějí. Dávají jim ochranu, vědí, na čem jsou. Zároveň jim hranice dávají podnět k tomu, aby pochopily prostor, který je na druhé straně. A v neposlední řadě pokoušet hranice, narážet na ně, pomůže dětem za pomoci rodičů přejít z „ještě nemohu“ do „mohu“, pochopit a vyzkoušet něco nové.

Hranice dětem nastavujeme my dospělí, ale pro ty, kteří jako děti nezažili dostatečný prostor pro tvorbu své autonomie, jsou pevné hranice jako něco omezujícího. Proto se snaží svým dětem dát ve výchově neomezenou svobodu. Nechápu, že náš život je ve skutečnosti ohraničen, a tudíž i děti potřebují jasné hranice. V jejich rozmezí je však prostor nepředstavitelně široký. (Wildová, 2012)

Veškeré konflikty či těžkosti, které se vyskytují doma či ve škole, ve své podstatě vyplývají z naší snahy druhé řídit a kontrolovat. Je to jakési vzdálení se od našeho přirozeného lidského plánu, ve kterém jsou již obsaženy schopnosti přirozené a nekonfliktní mezilidské interakce. Z toho pak vyplývá, že se snažíme řídit, místo toho, abychom nastavovali hranice, a snažíme se kontrolovat, místo toho abychom nechali přirozeně růst. (Wildová, 2012)

3 RIZIKA V DOSPĚLOSTI

Dopady výchovy, které se projevují následně v dospělosti, jsou různé. Jednou z nich je závislost. Jak uvádí Karr-Morseová a Willeyová (2013), jsou závislosti jakýmsi hladem po zaplnění prázdnoty. A může to být jakákoliv závislost – jídlo, drogy, nakupování,... Ale jejich prvotní příčinu můžeme hledat právě v nevyřešených negativních zážitcích z dětství, které nás následně dovedou k závislosti. Konkrétně zmiňuje obezitu, která je či může být způsob sebeochrany, a jedná se o řešení hlubších problémů. Obezitou si tito lidé tvoří jakýsi nárazník, kterým se chrání proti vnitřní zranitelnosti – sexuální, tělesné či citové.

V podobném duchu uvádí dopad raných zkušeností na pozdější věk Solterová (2014), která klade největší důraz na zážitky z prvních několika let. Protože v začátcích našeho života jsme nejvíce zranitelní právě svou absolutní odkázaností na dospělé. A i při té nejlepší péči můžeme v této době zažívat stres a bolestné pocity, které pak u některých jedinců mohou vyústit v pozdějším věku a dospělosti v poruchy příjmu potravy, možné závislosti, problémy ve vztazích, deprese, dále poruchy učení, které se projeví již ve školním věku, hyperaktivitu a jiné.

Wildová (2012) též vidí spojitost s chováním v dospělosti s prožitým dětstvím. Upozorňuje na to, že nenaplněné potřeby z dětství nás svazují a připoutávají k minulosti. Tím nám nedovolí plně prožívat současnost a odpoutávají nás od ní.

Bylo by krásné, kdybychom se mohli ohlédnout domů a vidět, že jsme byli skutečně milováni a respektováni. Bohužel si však mnoho z nás vybudovalo vztah k našim rodičům, kteří postavili naše základy, až v dospělosti či na sklonku života, pokud vůbec. (Wildová, 2010)

4 MOŽNOSTI NÁPRAVY

Lidé, kteří měli tu možnost, respektive se v dětství naučili správně vyjadřovat své pocity ve všech směrech, dokáží v dospělosti jednat a reagovat stejným způsobem. Oproti tomu lidé, kteří se tak nenaučili, se pak celý život obávají, aby se nedostali do situace, kde by se musela projevit jejich spontánní reakce. Část z nich zas příležitostně vybíjí hněv na jiných, zástupných osobách, případně jsou aktéry násilných činů. Pokud svůj hněv přijmeme a pochopíme, že je naší přirozenou součástí, pak s ním dokážeme pracovat. Ale kdo byl nucen jej v dětství potlačovat, tak jej ani nechápe, a tudíž jej nedokáže ani zpracovat. (Millerová, 2017)

Jak dále tvrdí Millerová (2012), vliv výchovy nelze vymazat ani nějak opomenout. Škody, které jsme utrpěli v dětství nelze zavřít a nevidět. Ale je možné je zpracovat a nalézt tak svou zasutou integritu. A lze to tak, že minulost, která je uložena v našem těle, nalezneme a přijmeme ji do vědomí. Není to jednoduché, ale je to jedna z cest, jak konečně opustit své dětství a stát se skutečně dospělými.

Wildová (2012) poukazuje na to, že dospělým pomáhá vyrovnat se s vlastním dětstvím výchova svých dětí. Právě soužití s dětmi nám dává šanci, abychom si uvědomili, že naše dětství nebylo až tak ideální, jak si často myslíme. Nyní můžeme opět otevřít své vlastní dětství, ale zároveň je důležité stále zůstat v přítomnosti. A pokud se svým životem navážeme nový kontakt, pak je to blahodárné nejen pro nás, ale též i pro naše okolí. Když s dětmi jednáme a zacházíme správným způsobem, pak se může stát, že díky nim prožíváme svou vlastní terapii. Můžeme se pak dostat až na počátek našeho vlastního života. Prožíváme ji v každodennosti díky praktickým úkolům, které společně s dětmi prožíváme, a někdy při tom musíme překonat nemnohé překážky.

5 OSOBNOST UČITELE

Pokud bychom chtěli nalézt ideál výchovy v této profesi, pak bychom se měli dotknout hodnotových a morálních rysů, které jsou nezbytné. Především se tu jedná o humánní zaměření, o zájem o druhého, autorita postavená na přirozenosti, převzetí odpovědnosti za druhé, vědomosti odborné a profesní a v neposlední řadě zkušenosti vyplývající ze života samotného. Je to cesta, která vede k identitě člověka spojená s odpovědností za vychovávaného, ale též za svou vlastní budoucnost. Klíčovým aspektem je zde výchova vychovatelů, stát se svobodným a neustále pracovat sám na sobě. (Pelcová, Semrádová, 2014)

Významnou součástí profesní kompetence učitelky v mateřské škole patří sociálně psychologické kompetence. Mezi tyto kompetence patří schopnost akceptovat a přijmout každého takového, jaký je. A toto se týká všech, nejen dětí, ale i rodičů a kolegů. Dalším předpokladem je autenticita projevů a čitelnost, vcítění se do dětí, umění naslouchat, podporování a rozvíjení sebereflexe a sebekontroly u dětí i u sebe, tolerance k projevům druhých, rozvoj sebedůvěry, umění pochválit a v neposlední řadě zvládnutí konfliktních situací. (Mertin, Gillernová, eds., 2010)

Základem profese učitelské je komunikace. Teorie je jistě v této profesi nezbytností, protože komunikace musí být postavena na pedagogických základech, ale je důležité ji předat tak, aby děti byly schopny ji přijmout. Od učitele to vyžaduje

profesní improvizaci, kreativitu a vysokou míru flexibility, profesní nadšení a pedagogický optimismus. (Dytrtová, Krhutová, 2009)

Osobnost učitele je těžko definovatelná. Jedná se o obecný model osobnosti člověka, který se projevuje především psychickou determinací. (Dytrtová, Krhutová, 2009)

Utváření osobnosti učitele je velmi složité, jelikož se zde jedná o osobnostní různorodost s různými psychickými vlastnostmi. Tudíž je tato problematika těžko definovatelná. *„Jako nejkomplicovanější se v rozvoji osobnosti jeví vztah struktury a dynamiky osobnosti, vztah nomotetického idiografického přístupu k poznání osobnosti a objektivita metod zkoumání osobnosti.“* (Mikšík in Dytrtová, Krhutová, 2009, s. 15)

Učitel mateřské školy by jistě měl být vybaven profesními kompetencemi, ale důležité jsou též osobnostní rysy. Jedná se o znalost sebe sama, morální kvality, pocit svědomí. Důležité jsou též hodnoty lidskosti a demokracie. V prostředí mateřské školy se děti učí základním sociálními rolím a setkávají se s výchovou k hodnotám. (Svobodová, Vítečková a kol., 2017)

„Být učitelem – stát se nositelem výchovných idejí a ideálu vzdělanosti – znamená být v první řadě osobností. A tomu se v pravém slova smyslu nelze vyučit ani naučit. Věrohodným učitelem se může stát pouze ten, kdo vychovává sám sebe, kdo na sobě zakouší a je schopen prožívat veškerou problematičnost lidské existence, kdo dokáže studovat sám sebe a klade si otázky, zda je schopen vykonat to, co požaduje od jiných.“ (Vališová, Kasíková, 2011, s. 16)

Jak dále Vališová a Kasíková (2011) zmiňují, je tato profese především prací dospělých na sobě a svém životě. Jedná se o celoživotní práci na svém sebevzdělávání, pochybování o sobě samém a hledačství. V neposlední řadě jde o sledování změn ve svém oboru a kultivování svého životního obzoru.

Pelcová a Semrádová (2014) uvádí příklad dobrého učitele, že je to ten, který nejen učí a vychovává děti, ale především učí a vychovává sám sebe, který je schopen analyzovat své vlastní chování a jednání, je schopen výchovy a sebevýchovy. Velice

důležitá v tomto procesu je pokora. Podstatou veškerého konání a jednání je to, že tak, jak člověk jedná, teprve určuje, kým je.

PRAKTICKÁ ČÁST

Téma propojení dětství s profesí učitele v mateřské škole mne zaujalo především proto, že tato profese je postavena na práci s dětmi v tom nejdůležitějším věku jejich formování. V tomto věku jsme nejvíce ovlivnitelní a zároveň to, co nás ovlivní, na nás působí po zbytek života. Každá učitelka tedy vychází, ať již vědomě či nevědomě, ze svých vlastních zkušeností, ať už z rodiny, či jiné instituce. A myslím si, že je důležité si svých vzpomínek být vědom a pracovat s nimi ku prospěchu dětí. Využít tedy těchto vzpomínek pro svou práci. A v neposlední řadě jsem si toto téma zvolila na základě svých vlastních zkušeností s otevíráním vlastního dětství a pochopení své osobnosti v závislosti s těmito vzpomínkami.

6 VÝZKUM

Cílem výzkumu je prostřednictvím rozhovorů zjistit, jak vnímají vliv dětství na svou profesi učitelé v mateřské škole. Jaké vidí možnosti vyrovnání se s dětstvím v dospělosti a jeho plné přijetí do života. Jaké jsou zkušenosti učitelů se současnou výchovou v rodinném prostředí.

6.1 Výzkumné otázky

- I. Jak vnímají učitelé mateřských škol vliv dětství na svou profesi?
- II. Jaké jsou postoje k možnostem pochopení a zpracování dětství v dospělosti?
- III. Jaké jsou osobní zkušenosti učitelů se současnou rodinnou výchovou?

7 METODOLOGIE

S ohledem na zvolené téma jsem si pro svoji práci zvolila kvalitativní výzkum s pomocí metody hloubkového, polostrukturovaného rozhovoru.

7.1 Kvalitativní výzkum

„Podstatou kvalitativního výzkumu je do široka rozprostřený sběr dat bez toho, že by na počátku byly stanoveny základní proměnné. Stejně tak nejsou předem stanoveny hypotézy a výzkumný projekt není závislý na teorii, kterou již předtím někdo vybudoval. Jde o to do hloubky a kontextuálně zakotveně prozkoumat určitý široce definovaný jev a přinést o něm maximální množství informací. Logika kvalitativního výzkumu je induktivní, teprve po nasbírání dostatečného množství dat začíná výzkumník pátrat po pravidelnostech, které se v těchto datech vyskytují, formuluje předběžné závěry a hledá pro ně další oporu v datech. Výstupem je formování nové hypotézy či teorie.“ (Švaříček, Šeďová a kol., 2014, s. 24)

7.2 Hlubkový rozhovor

Kvalitativní výzkum nejčastěji využívá rozhovor jako metodu sběru dat. Je označován hlubkovým, jelikož jsou použity nestandardizovaným způsobem otevřené otázky, které klade tazatel jednomu účastníku rozhovoru. Otevřené otázky jsou kladeny proto, aby respondent měl možnost se k problému vyjádřit přirozeně a neomezeně, aniž by byl svázán pomocí výběru položek v dotazníku. (Švaříček, Šeďová a kol., 2014)

Jak dále Švaříček, Šeďová a kol. (2014) uvádí, jedním typem hlubkového rozhovoru je též polostrukturovaný rozhovor. Je předem připraven několika otázkami, které vychází z daného seznamu témat.

8 VÝZKUMNÝ SOUBOR

Výzkumný soubor je tvořen šesti učitelkami mateřských škol. Většinu z nich jsem znala, setkala jsem se s nimi při praxích, ve školce, kterou navštěvovala má dcera, či jsme se potkaly v osobním životě. Jednu respondentku jsem vybrala na doporučení jiné respondentky. Vybrala jsem je též na základě toho, že mi sedly jako osobnosti a předpokládala jsem, že budou ochotné mi k danému tématu něco říci. Každá

z respondentek pracovala v jiné mateřské škole, lišil se též filozofický náhled na život a práci, délka praxe byla rozdílná. Pro zachování anonymity jsem pozměnila jejich jména.

8.1 Medailonky zkoumaných učitelek

Zde krátce představím zkoumané paní učitelky, též jakým způsobem probíhal rozhovor. Jak jsem se již zmínila, jména byla změněna z důvodu zachování anonymity.

Kristýna

Kristýně je 55 let. Celý svůj profesní život pracuje jako paní učitelka v mateřské škole, což je více jak třicet let. Vystřídala několik mateřských škol, nyní již desátým rokem pracuje v jedné městské mateřské škole, kterou též navštěvovala má dcera. Má dvě již dospělé děti.

Rozhovor probíhal v příjemné atmosféře jedné kavárny a trval přibližně 90 minut. Pro rozhovor byla otevřená a vstřícná. Svým alternativním způsobem života pro mne byla i zajímavým přínosem do mé práce.

Klára

Kláře je 45 let. S Klárou se známe ze školky, kterou navštěvovaly naše děti. Klára má dvě děti, na jejichž výchovu je sama. K práci s dětmi se dostala skrze práci provozní v této školce, následně odešla pracovat do soukromé dětské skupiny. Její praxe je krátká, necelé dva roky.

Tento rozhovor se uskutečnil u Kláry doma. Povídaly jsme si více jak hodinu. Požádala jsem jí o rozhovor pro její vnímavost a vřelý vztah k dětem. Myslím, že její poznatky jsou též zajímavé.

Bára

Báře je 40 let. Pracuje v soukromé mateřské škole s prvky Montessori 5 let. Byla jsem zde na praxi, tudíž jsem měla možnost Báru poznat a vidět ji při práci. Má tři děti.

Rozhovor probíhal v prostorách školky, na zahradě, a trval 45 minut. Vnímala jsem trochu nedostatek času, protože to bylo při provozu a děti si hrály

na zahradě za dozoru jiné paní učitelky. Občas k nám jedna holčička přiběhla a povídala si s Bárou. I tak jsem získala dostatek informací.

Katka

Katce je 32 let. Pracuje v klasické městské mateřské škole 5 let. Nastoupila sem po mateřské dovolené. Jiné profesi se nevěnovala. Má jedno dítě. S Katkou jsem se seznámila díky setkávání maminek, kterých jsem byla též součástí.

Rozhovor probíhal venku, na lavičce, a trval 70 minut. Jelikož jsem Katku znala, tak jsem věděla, že je k tématu nakloněna a bylo to na jeho průběhu znát.

Marta

Martě je 44 let. Pracuje v dětské skupině. Délka praxe 2 roky. Doplnuje si vysokoškolské vzdělání v pedagogickém oboru. Předtím pracovala převážně jako administrativní pracovnice.

Rozhovor se uskutečnil v parku, na lavičce. Trval 75 minut. Martu jsem oslovila, protože ji znám a je mi blízký její pohled na život a hlavně vztah k její práci a k dětem.

Eva

Evě je 59 let. Po studiu začala pracovat jako učitelka v mateřské škole. Vystřídala tři mateřské školy, v té současné pracuje 35 let. Jedná se o klasickou městskou mateřskou školu.

Naše setkání se uskutečnilo v kavárně, trvalo 90 minut. S Evou jsem se setkala poprvé, na doporučení jiné respondentky. Rozhovor mi přinesl nejvíce informací, týkajících se vzpomínek na dětství a maminku.

9 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Výpovědi respondentek jsem shrnula do následujících oblastí, které mají souvislost s výzkumnými otázkami. Uvádím zde též přímé citace respondentek.

9.1 Prolínání vlastních vzpomínek s profesí

Při vzpomínání na vlastní prožité dětství respondentky nešly příliš do hloubky, ani to nebyl záměr. Šlo spíše o to, zda vůbec se jim vzpomínky vrací a nějakým způsobem je zasahují, zda se jedná o převahu pozitivních či negativních vzpomínek, jejich případné prolínání se se současností. Jednalo se mi o to, zda respondentky přijaly své dětství v dospělosti a zda je nějakým způsobem neovlivňuje v jejich současné profesi.

Jak se zmiňuje Kristýna, její vzpomínky jsou spíše negativní, ale není jimi ovlivněna negativně, pracuje s nimi. *„Vybavuji se nejvíce ty negativní, které si pak přetvořím na ty pozitivní. Ty negativní si vybavuji proto, že způsobují programy, které se dějí nyní v životě.“* Zároveň však považuje vynořování se negativních vzpomínek jako pozitivní pro její profesi, jelikož se může díky tomu lépe vcítit do potřeb dítěte a být jim tak více nápomocna. Nejvíce to pociťuje u vyjadřování emocí u dětí. Považuje za podstatné, aby děti vyjádřily své emoce. *„Důležité je, aby šly emoce ven, protože pak se uzavřou v těle.“* Je toho názoru, že emoce je potřeba prožít tady a teď.

Kristýna si již od dětství přála pracovat jako paní učitelka ve školce. Již jako malá si uvědomovala, jak je důležité si něco přát. Je toho názoru, že pokud si člověk něco přeje, tak pak se mu to splní. Jen musí na svých přáních pracovat. Toto se též snaží předat dětem ve školce. Za velice důležité považuje, že ji rodiče v jejím přání podporovali. Hlavně její maminka. Rodiče jí dokonce kvůli jejímu snu koupili klavír.

Kristýna uvedla též negativní vzpomínku v souvislosti s jeslemi, které navštěvovala od tří měsíců. Z tohoto období si nese strach a rozpor. Nevěděla, ke komu patří – k tetě z jeslí, či k mamince. Vnímá to tak, že jí to ovlivnilo na celý život. *„Myslím, že nejvíce problémů, které mne v dospělosti zatížily, si nesu právě z jeslí.“*

Naopak Klára uvádí, že její vzpomínky na dětství jsou spíše pozitivní. Poukazuje na to, že měla dětství krásné. Uvádí, že od dětství byla v kolektivu dětí, měla dva mladší sourozence, o které se musela starat. Žila na vesnici, kde pomáhala při různých činnostech s dětmi. Myslí si, že to ji ovlivnilo a díky tomu má srdečný vztah k dětem. A pokud se jí vynoří nějaká negativní vzpomínka, pak jen občas, v souvislosti s nějakou situací. Zároveň popisuje dvě vybavené vzpomínky, které využila ke zvládnutí

obdobných situací, které nastaly v její práci. Jedna se týká jídla, kdy sama byla ve školce nucena něco sníst. Tuto vzpomínku využila tím, že sama děti do jídla nenutí. Další se týká negativní vzpomínky na paní učitelku ze školky, kterou neměla ráda kvůli jejímu hlasu, když na děti křičela. Tato vzpomínka se jí vynořila díky jednomu chlapci, který špatně reagoval na Klářin zvýšený hlas. Z tohoto důvodu se respondentka snaží na děti nezvyšovat hlas a na upoutání pozornosti využívá písťalku. Ještě zmínila pocity a emoce, které vytěsnila, a v kontaktu s dětmi se jí opět vynořily. Jedním z nich byl pocit, že jí chybí to, aby jí někdo obejmul. A tak, když cítí, že někdo potřebuje obejmout, tak jej obejmě. Další byla neprožitá emoce smutku, kdy jí bylo zakazováno plakat. A tak, pokud je někdo smutný, tak ho nechá plakat. A pokud má někdo zlost, nechá jej vztekat.

Klára všeobecně je toho názoru, že se negativní vzpomínky dají využít ku prospěchu dětí tak, že se člověk do nich dokáže lépe vcítit. *„Mne většinou ovlivnily pozitivně, že jsem se do těch dětí dokázala vžít. To mi pomohlo zareagovat tak, aby se ty děti cítily dobře.“*

Respondentka Bára též uvádí převahu pozitivních vzpomínek na vlastní dětství. Nejvíce se jí vynořují vzpomínky na mladší sestru, na kterou byla fixovaná, dále na bratrance, partu dětí. Rodiče se v jejích vzpomínkách tolik nevynořují. Co se týče propojení vzpomínek se současnou prací, pak uvádí svou vzpomínku s toaletou, kdy jí byl nepříjemný nedostatek soukromí. Z tohoto důvodu dává možnost dětem, které mají též podobný problém, aby využívaly toaletu určenou pro zaměstnance, kde je soukromí zaručeno. Ale podotýká, že jejich školka je v tomto ohledu trochu jiná. Myslí si, že jí navštěvují děti, jejichž rodiče jsou si právě vzpomínek na školku z vlastního dětství vědomi a jsou tímto ovlivněni. Z tohoto důvodu hledají speciální, jinak zaměřenou školku.

Respondentka Katka byla dle svých slov klidné dítě. Vzpomínek na dětství příliš nemá, ale spíše se jí vybavují ty negativní. Největší vliv svých rodičů vidí v tom, že nebyla chválena. To ovlivnilo její sebevědomí. Zároveň podotýká, že stačí málo k tomu, abychom byli nějakým způsobem ovlivněni. Ze školky, kterou navštěvovala, též nemá moc vzpomínek. Ale opět zmiňuje spíše ty negativní – smutek z odchodu matky, nucení dětí do jídla, trestání za zlobení, nucení ke spánku. Zároveň však podotýká, že díky

tomu si je vědoma toho, jak se v obdobných situacích k dětem zachovat. V pozitivním slova smyslu ji ovlivnila osobnost paní učitelky z dětství, která se jí vryla do paměti. Respondentka je toho názoru, že pochopení vlastního dětství je důležité pro pochopení potřeb dětí ve školce, vcítění se do nich. Též podotýká, že pokud člověk pochopí sám sebe, pak je vyrovnaný a to je pro tuto profesi důležité.

Respondentka Marta své dětství hodnotí pozitivně, hezky prožité. Podotýká, že její matka ji vedla direktivně, ale jinak nemá na toto období moc vzpomínek. Uvádí však možný vliv na její současnou profesi to, že jako malá byla hodně s dospělými, kteří pro ni mohli být vzorem, a ona nyní tento vzor chce naplnit. Dalším možným vlivem, dle jejích slov může být to, že má mladšího bratra, o kterého se starala. Ale tomuto faktu nepřipisuje přílišnou důležitost.

Více se jí vybavují vzpomínky ze školky, kde se cítila jako „outsajdr“. Cítila se tak proto, že byla například oddělena při spaní od ostatních proto, že povídala. Nebo byla nucena koupat se v „trenýrkách“, protože si zapomněla plavky. A tyto nepříjemné vzpomínky v ní zůstaly. Obecně to popisuje jako: *„Že něco musíš. A pokud to neuděláš, tak bude problém.“* Považuje své zážitky ze školky za direktivní. V kontextu s tímto vidí situaci současných mateřských školek na lepší úrovni. Při své práci se proto snaží, aby děti nezažívaly něco obdobného, nepociťovaly omezující pocit. Též respondentka vyjádřila svůj negativní postoj k některým způsobům tvoření ve školce, které nazvala: *„výtvarnou činností podle šablony“* a které postrádá fantazii a tvořivost. Vyslovila názor, že to má možná též paralelu se vzpomínkami ze svého dětství.

Respondentka Eva popisuje své dětství jako krásné. Vybavují se jí hezké vzpomínky, spjaté s narozením o čtrnáct let mladší sestry, kdy maminka vozila sestru a respondentka panenku, o kterou se starala jako o opravdové miminko. Uvádí, že to možná předurčilo směřování k její profesi. Další její vzpomínky se týkají maminky, a to v tom pozitivním smyslu. Uvádí, že rodina byla pro maminku smyslem života. Po materiální stránce žili skromně, avšak po citové stránce to bylo naplněné prostředím, plné lásky. Mohli se navzájem na sebe spolehnout a toto funguje i v dospělosti. Dále respondentka ve spojitosti s dětstvím uvádí, že má dvě mladší sestry, o které se starala. Převážně o tu nejmladší. Nejprve to byla pro ni hra, ale následně se to stalo povinností, když maminka onemocněla. Její sestra byla ještě malinká a respondentka musela

s výchovou pomáhat před odchodem do školy, po návratu s péčí vypomáhala zas. Trvalo to celé léto. Ale jak podotýká, nikdy toho nelitovala, i když to bylo náročné. Se sestrou mají hezký vztah. Respondentka dále popisuje vztah maminky s jejími vnuky, jejími syny. Sama sebe uvádí jako úzkostnou, kdežto její maminka učila vnuky lézt po stromech, plavat, lyžovat, hrála si s nimi na indiány. Též i synové mají hezké vzpomínky na dětství prožité s babičkou. V současnosti má respondentka s maminkou hezký vztah.

Mateřskou školu navštěvovala respondentka jen krátce, přibližně jeden rok. Nemá na toto období příliš vzpomínek. Spíše se jí vybavují pocity ohledně druhých, když se někdo někomu posmíval, ubližoval. Respondentka stála stranou a bála se, že by někdo mohl ubližovat jí. Cítila bezmoc. Jak podotýká, děti dokáží být zlí a bezcitní. A to pak zakládá na to, jací budou v dospělosti. Respondentka se zamýšlí nad tím, že pokud člověk dostane v dětství dostatek lásky, pak jí může dát dále svým dětem a ostatním. Nikdy nemůže dát to, co nemá.

9.2 Jak vzpomínky zpracovat

Respondentka Kristýna je toho názoru, že lze negativní myšlenky a vzpomínky z dětství zpracovat. Vnímá to jako vyčištění a zbavení se programů, které člověk má z dětství. Ona sama prošla terapií RUŠ, což je metoda zbavení se problémů pomocí změny skutečnosti. Následně absolvovala i kurz. *„Pokud máte v sobě jakoukoli omezující myšlenku, která vám brání mít absolutní pocit svobody a štěstí ve svém životě, ať je jakákoliv, můžete ji RUŠkou v sobě najít a vyřešit. Když najdu konkrétní negativní program v sobě v dětství, a následně ho vyčistím, uleví se mi přímo úměrně síle nepříjemného pocitu, který ve mně tento negativní program vyvolával/ způsoboval.* (Nejedlý, 2015, s. 76). Respondentka si je vědoma toho, že ji to změnilo. Odrazilo se to též na její práci. Vnímá celkově lepší atmosféru v práci, bez konfliktů, též děti jsou více v klidu. Respondentka podotýká v souvislosti s negativními vzpomínkami, že je důležité je přijmout, tím zároveň i odpustit. Je si vědoma toho, že rodiče dělají pro své děti to nejlepší, co jsou schopni. Důležité však je, jak je dítě citlivé, do jaké míry zážitky přijme, jak se s nimi vyrovná.

Respondentka Klára je toho názoru, že je nad negativní vzpomínkou důležité se zamyslet a pojmenovat ji. Tím, že se pojmenuje, tak se pak již nevrací. Neuvádí žádné konkrétní metody, které sama absolvovala.

Respondentka Bára si myslí, že je důležité vědět, jak nás vzpomínky ovlivňují. Sama prošla různými vlnami, kdy se tomuto tématu věnovala. Avšak nesmí se to přehánět a člověk by neměl zamrznout jen v tom neustálém otevírání dětství. Zároveň je však někdy důležité, aby si nějaký konkrétní zážitek z dětství mohl v dospělosti opět prožít, a pak jít následně dál. Respondentka uvádí, že sama prošla holotropním dýcháním a vyzkoušela rodinné konstelace, které na základě zkušenosti doporučuje. Myslí si, že klasická terapie je důležitá. Uvedla příklad, kdy si v nedávné době prošla smutkem. Když pak spatřila svou tvář v zrcadle, tak tam viděla sebe jako dítě. A uvědomila si, že byla též smutné dítě, což následně také přijala. Uvedla, že v současnosti se této problematice nevěnuje cíleně, ale pokud se stane, že nějaká vzpomínka se vynoří a nelze jít dál, pak se u toho problému zastaví. „*Funguje i to, že to rozpustíš, je tady a teď.*“

Respondentka Katka je toho názoru, že pokud člověk dojde k tomu bodu v životě, kdy je potřeba vzpomínky z dětství otevřít, tak pak je to důležité. Zároveň však podotýká, že pokud se tak stane, začnou se otevírat další a další vzpomínky, může se z toho stát dlouhodobý proces. Důležité pro ni je pochopit dítě v sobě, ale nechat ho odejít a uvědomit si svou dospělost. Důležitým obdobím, kdy začala své dětství řešit, bylo pro ni narození dcery. Začala řešit výchovu, dostala se do skupiny matek, které též obdobně řešily výchovu svých dětí. Pro ni nejzásadnější byla individuální terapie. Účinnost této možnosti vyrovnání se se vzpomínkami vidí respondentka v tom, že se nalezne vznik problému, který je většinou v dětství, pojmenuje se, prožijí se emoce s tím spojené, přijme se a odpustí se tomu, kdo jej způsobil. Podotýká, že jí to pomohlo zlepšit vztah s rodiči. Též uvádí, že zkusila rodinné konstelace, které však pro ni nebyly tolik zásadní. O dalších metodách se již nezmiňuje, neměla potřebu další vyhledávat. Zároveň však zdůrazňuje fakt, že podobným metodám řešení problémů musí člověk věřit a dospět k tomu sám.

Respondentka Marta je toho názoru, že možným důvodem otevírání dětství jsou psychické a vztahové problémy, vztahy s rodiči, výchova vlastních dětí. Ale jak

sama podotýká, ona tuto potřebu nemá a ani nikdy neměla, protože se cítí smířená sama se sebou, spokojená. Zároveň si myslí, že to pro ni mohlo být nepříjemné. Souhlasí však s tím, že pro někoho to zřejmě smysl má. Jako příklady technik uvádí regresní terapii, holotropní dýchání, psychoterapie.

Respondentka Eva si nemá potřebu své dětství otevírat, nepřemýšlí o tom. Pro ni je nejdůležitější odpuštění. Myslí si, že pokud člověk neodpustí, pak si nese břemeno celý život. A též pokoru vnímá za důležitou. Příliš nesouhlasí s různými terapiemi. Myslí si, že vyrovnání se se vzpomínkami dokáže každý sám, je to hlavně o připuštění a přijmutí těchto vzpomínek. Na druhou stranu však uvádí, že jak dítě prožije dětství, tak to jej ovlivní na celý život. A to co se v dětství naučí, tak pak v dospělosti zas předává. *„Pokud se maminka neumí starat o dceru, tak ona pak též v dospělosti se nebude umět starat o své děti. Má to pak jak normu.“* Připouští, že psychické problémy v dospělosti mají kořeny v dětství.

9.3 Učitelská profese a rodinná výchova

Respondentka Kristýna si přála být učitelkou v mateřské škole již od dětství, v čemž byla rodiči podporována. Možná i to má vliv na její pojetí své profese. Zodpovědně vnímá svůj vliv na výchovu dětí v mateřské škole. Ale jednoznačně uvádí, že na prvním místě je rodina, která je základ. Ve své profesi se snaží podporovat to, co je v každé rodině vlastní. Ve své práci hlavně nechává děti, aby si mohly prožít své emoce. Nechává je vybrečet a vyvztekat. Dále je pro ni důležité podporovat děti v tom, aby si uvědomovaly svá přání. Aby se jich nevzdávaly a držely si je, aby si je zkrátka přály. Ve své profesi považuje asi za nejpodstatnější předat jim, aby se měly rády takové, jaké jsou. *„Aby měly hezký vztah samy k sobě, k druhým dětem, starým lidem, přírodě. A věřily tomu, že co si přejí, se jim splní. Aby se učily naslouchat druhým.“* Zároveň je pro ni důležité, aby děti našly to, co je baví. Protože v tom pak mají šanci být nejlepší. Je si vědoma důležitosti věku tohoto období, protože co se děti do šesti let věku naučí, tak to jim tam pak zůstane navždy.

Co se týče současné rodiny, tak tu vnímá respondentka pozitivně. Uvádí, že jsou převážně maminky hodně starostlivé a o své děti důsledně pečují. Poukazuje však

na to, že si příliš neuvědomují, co dětem neprospívá. Uvádí příklad televize, mobilních telefonů. Je toho názoru, že skrz tyto moderní vymoženosti zapomínají, co je pro děti nejdůležitější, což je chování, naslouchání, být s nimi, zpívat si,... Ale podotýká, že takoví nejsou všichni. Je toho názoru, že v současnosti jsme obklopeni blahobytem. Nevnímá to však jako překážku či nedostatek, naopak. Děti díky tomu budou věřit, že se přání plní. A pokud budou v dětství nasyceni, tak následně jako dospělí budou umět rozdávat.

Respondentka Klára má krátkou profesní zkušenost, ani nebylo jejím snem stát se učitelkou. Spíše si přála být vychovatelkou. Ale od dětství byla obklopena dětmi a o své mladší sourozence pečovala, díky tomu se zřejmě vyvinul její pozitivní vztah k malým dětem. Myslí si, že do určité míry má možnost děti ovlivňovat při své profesi. Jelikož pracuje s dětmi spíše mladšími, v rozmezí od 1,5 let do 4 let věku, poukazuje na rozdílný přístup k dětem do přibližně 3 let věku a těm starším. Podotýká, že na ty mladší výchova neplatí, ale jde zde především o zajištění základních životních potřeb. Oproti tomu děti starší se již zapojují do činností, kdežto ty mladší stojí opodál a pozorují. Nejdůležitější pro ni je, nikoho do ničeho nenutit. Největším negativem své profese je pro respondentku pocit zodpovědnosti. Cítí, jak je důležité každý den předat děti rodičům v pořádku.

Svůj postoj k výchově v rodině v současné době shrnuje respondentka následovně. Považuje současné matky za lehkomyšlné a též, stejně jako Kristýna, uvádí negativa v podobě techniky. Podotýká, že je poznat na dětech, kde je doma dáována přednost televizi, počítači a jiným technologiím. Ale jak uvádí svorně s Kristýnou, hlavní role ve výchově je na rodině a každý rodič si na tu správnou cestu musí přijít sám. Důležitá je podle ní komunikace mezi rodiči a učitelem v mateřské škole. Ta komunikace by měla být oboustranná, aby sloužila ku prospěchu hlavně dětem. Též sdílení radosti z příchodu rodičů pro děti vnímá respondentka jako důležité.

Respondentka Bára si v dětství na učitelku hrála, nebylo však jejím snem jí se stát. Vlastně na to pozapomněla, měla jiný sen ohledně své profese, ale nakonec se k této profesi našla cestu v dospělosti. Při své práci vnímá rozdílnost rodičů vzhledem k alternativnímu zaměření školky, ve které pracuje. Je si vědoma, že většina rodičů má sama negativní vzpomínky z dětství, co se týče instituce školky. Myslí si, že jejich školka

právě očekávání rodičů splňuje. Projevuje se to důvěrou, se kterou rodiče předávají své děti. Dále zmiňuje důležitost psychické podpory učitelek. V tomto smyslu absolvují zaměstnanci třikrát do roka supervizi pod vedením terapeuta. Zde se řeší problémy, které nastanou v práci, zároveň si zde každý pracuje sám na sobě. Dále absolvují zaměstnanci společné akce s jinými učitelkami, kde sdílí své zkušenosti, prožitky. Pro respondentku je důležitý fakt, že zaměstnanci mají tu možnost práce na sobě pod vedením odborníka a zároveň prostor pro řešení vzniklých problémů. Též podobnou možnost předkládají rodičům. Do školky zvou psycholožku, která nabízí své služby rodičům. K zodpovědnosti spojené s touto profesí se staví pozitivně. *„Myslím, že pokud člověk dělá vše tak, jak nejlíp umí a nebere si nic osobně, tak se s tím vyrovná. Nepřipouštím si to.“*

Respondentka svorně s ostatními vidí základ výchovy v rodině. Snaží se podporovat, co je v každé rodině nastaveno. Pociťuje proměnu společnosti, kdy se nelze spolehnout na tradice. Vnímá nedostatek času rodičů, ale zároveň jejich snahu nalézt tu nejlepší cestu výchovy. Avšak je to složité a lidé jsou ve výchově často zmateni. Podotýká, že současná dospělá generace je spíše zvyklá se obviňovat z toho, co se jim nedaří, než se chválit za to, co se daří.

Respondentka Katka se dostala k učitelské profesi na základě rozhodnutí po základní škole. Domnívá se, že ji k tomu dovedly její záliby z dětství – malování a hudba, též vztah s mladší sestrou a péče o ní. Jako dítě si též, mimo jiné, přála být učitelkou v mateřské škole. Ale všeobecně se domnívá, že největší vliv na její rozhodnutí mělo celé prožité dětství, a to, do jaké podoby jí zformovalo. Při své práci pociťuje velikou míru zodpovědnosti za děti v souvislosti s výchovou i s jejich bezpečností. Nejvíce prožívala tento pocit na počátku své kariéry, ale zkušenosti a připuštění rizik s následnou prevencí, jí pomohly se s tímto pocitem vyrovnat. Ve své práci považuje za stěžejní komunikaci s dětmi a budování pocitu sebedůvěry a sebelásky.

Výchovu v rodině vidí respondentka pozitivně. Je toho názoru, že většina rodičů přistupuje k výchově zodpovědně a důsledně. Též však podotýká, že ne vždy se setkává s rodiči, kteří jsou takto zodpovědní. Snaží se však každou rodinu respektovat, zároveň jim nenásilně poradit, pokud cítí nějaké nedostatky. Jako ostatní respondentky zmiňuje

vliv médií, nedostatek času na děti, jejich přetěžování v podobě kroužků. „Podle mne by měly být hlavně doma, ale je to těžké. Doba je zaměřená na výkon.“

Respondentka Marta uvádí, že poprvé se začala zamýšlet nad profesí učitelky v mateřské škole na konci základní školy. Nebyla však rodinou podpořena, a tak si nakonec zvolila studium na gymnáziu, což nepovažovala za nejlepší volbu. Po absolvování střední školy pracovala převážně jako administrativní pracovnice. Nakonec se rozhodla pro práci učitelky v dětské skupině, kde pracuje 2 roky. V této skupině jsou děti ve věku od jednoho roku do pěti let. Respondentka je toho názoru, že díky vzpomínkám na dětství jedná s dětmi jako s partnery a s respektem. Myslí si, že je to proto, že se tak dokáže lépe vcítit do dětí. V její profesi je pro ni důležitá komunikace, vztahy, důvěra k druhým. Ze své zkušenosti též považuje za důležitou samotnou osobnost učitele. Podotýká, že to není samozřejmostí, že děti nekřičí a jsou hodné, ale že je to založeno na osobnosti učitele. Považuje se spíše za průvodce dětí, který hlavně pozoruje. Při své práci si je vědoma zodpovědnosti, ta ji však motivuje k tomu, aby se o svou profesi více zajímala. Vlastně to byl pro ni i největší motiv k současnému studiu vysoké školy.

Současnou výchovu respondentka nedokáže přesně definovat. Jak podotýká, každý vychovává jinak. Ale některé přístupy k výchově jsou pro ni nepřijatelné. Uvádí výchovu volnou, bez hranic, kdy je dětem dovoleno vše. Ale jako protipól též uvádí rodiny, kteří se o výchovu zajímají, čtou si o ní, a jsou svým přístupem zodpovědní. Dodává, že ona sama tuto práci vykonává ze stejných pohnutek.

Respondentka Eva si přála již jako malá být paní učitelkou v mateřské škole, hrála si na ni. Vystudovala gymnázium a následně chtěla studovat vysokou školu, učitelství pro první stupeň ZŠ, avšak jelikož ji rodiče nemohli finančně podporovat, tak studovat nešla. Maminka jí zajistila práci v mateřské škole a tím započala její celoživotní dráha učitelky. Doplnila si pedagogické vzdělání formou nástavbového studia, tři roky pracovala ve vesnické školce a po mateřské dovolené nastoupila do klasické městské školky, kde pracuje dodnes již 35 let. Ve své práci považuje za důležité předkládat dětem literaturu a pohádky, ve kterých vnímá hodnotu mravního ponaučení. Též komunikaci pociťuje jako velice důležitou. Uvádí rozdílné přístupy k dětem mladším, dvouletým, oproti starším. Poukazuje na to, že práce

s malými dětmi vyžaduje jiný přístup, kde se vytrácí podstata učitelské práce. Celkově považuje respondentka za podstatné ve své profesi učit děti empatii. Též rozlišovat mezi dobrem a zlem, neubližovat ostatním, základům slušného chování, umět poděkovat. Dle jejích slov školka nezastupuje rodinu, ale děti by měly mít pocit, že je tam někdo čeká a má je rád. Při své práci pociťuje respondentka velikou zodpovědnost. Jak uvádí, práce je pro ni čím dál tím náročnější, psychicky i fyzicky. Je pro ni důležité, aby rodičům předala děti v pořádku.

Současnou výchovu v rodinném prostředí srovnává s dobou, kdy začínala s učitelskou profesí. Tvrdí, že dříve se rodina věnovala dětem více. Upozorňuje na vytíženost současných rodičů, a tudíž málo času na děti. Všímá si nedostatku komunikace v rodině a kompenzaci tohoto v podobě počítačů a tabletů. Dalším rysem současné rodiny, který negativně působí na děti, je dle jejího mínění neúplná rodina. Děti pak vyrůstají bez pocitu bezpečí, v neutěšeném prostředí. Příčinu vidí v tom, že ženy jsou v dnešní době více samostatné a lidé celkově sobečtí, kdy tolik nemyslí na děti a ostatní. Před problémy raději utečou, než aby je řešili. A děti jsou pak ve vleku těchto událostí, má to na ně dopad. Dále upozorňuje na to, že děti jsou více vystaveny stresu. Příčinu opět vidí v nedostatku času na ně a v nezájmu, který se projevuje tím, že si často ani nevšimnou či přehlíží informace o akcích ve školkách. Děti pak přichází na tyto činnosti a výlety nepřipravené, což je vystavuje zbytečnému stresu.

10 VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Pro naplnění výzkumného cíle byly stanoveny následující otázky.

I. Jak vnímají učitelé mateřských škol vliv dětství na svou profesi?

Dětstvím je ovlivněn každý člověk. Do praxe učitele v mateřské škole to však může vnést jisté pochopení a naladění se na děti, propojení vlastních pocitů z dětství a následné lepší porozumění dětem či jednání s dětmi tak, jak si člověk rozpomíná, že si přál, aby bylo jednáno s ním. Respondentky uvádí, jaké jsou jejich priority při práci s dětmi a možné počátky tohoto jednání.

Vzpomínky respondentek je možno rozdělit na to, zda převažují pozitivní či negativní vzpomínky. Též zda se vztahují k rodině či instituci (školka a jesle).

U většiny respondentek se vynořuje převaha pozitivních vzpomínek na dětství v rodině (Klára, Marta, Eva, Bára). Klára popisuje své dětství jako krásné. Byla obklopena dětmi, pečovala o své mladší sourozence, hlídala mladší děti. Z toho usuzuje svůj srdečný vztah k malým dětem. Bára má hezké vzpomínky na kolektiv dětí, pevný vztah se svou sestrou. Marta též hodnotí své dětství hezky, i když vnímá rodičovskou výchovu jako direktivní. Promítnutí dospělého jako vzor a péči o mladší sourozence vidí jako možný důvod její budoucí volby povolání. Eva vzpomíná na narození mladší sestry, péči maminky, láskyplné prostředí, péči o sestru. To vše přispělo k tomu, že má se sestrou i maminkou hezký vztah doposud.

Oproti tomu respondentky Kristýna a Katka uvádí spíše negativní vzpomínky, které se týkají rodiny. Kristýně se vybavují proto, že jí způsobily programy, které ovlivňují její současný život. Katka pociťuje nedostatek sebevědomí jako důsledek kritiky v dětství a absence pochval.

Respondentky též navštěvovaly školku či jesle a z těchto institucí všechny svorně zmiňují převahu negativních vzpomínek. Jako příklad uvádí strach a rozpor, ke komu patřím (Kristýna), nemožnost vyjádřit své emoce (Kristýna, Klára), direktivní jednání a pocit „outsajdra“ (Marta), zvýšený hlas paní učitelky (Klára), nedostatek soukromí na toaletě (Bára), smutek při odchodu matky, nucení do jídla (též Klára), tresty za zlobení, nucení ke spánku (Katka), bezcitnost mezi dětmi, ubližování druhým (Eva). Jedna respondentka uvedla pozitivní vliv osoby paní učitelky a možný dopad na její budoucí volbu povolání (Katka).

Zúročení svých dětských vzpomínek vidí respondentky následovně.

Respondentka Kristýna považuje za důležité ve své práci dát dětem prostor vyjádřit své emoce – pláč i vztek. Což má spojitost s jejími pocity a vzpomínkami z dětství. Zároveň je toho názoru, že musí jít emoce ven, protože jinak se mohou uzavřít v těle. Podobně Klára neprožitou emoci z dětství využívá ve své profesi k tomu, že dětem dovoluje smutek vyplakat, vztek vyvztekat. Kristýna dále propojuje podporu své maminky v jejím přání stát se učitelkou se současností. Je pro ni důležité

povzbuzovat v dětech tvorbu přání, aby se jich nevzdávaly a držely se jich. Předává jim víru v plnění přání. Též si přeje, aby si děti našly to, co je baví, protože to pak mohou zúročit v dospělosti, mohou v tom být nejlepší.

Respondentka Klára využívá svých negativních vzpomínek z dětství k tomu, aby se dokázala lépe vžít do pocitů dětí a tím pádem lépe zareagovat, lépe je pak dokáže pochopit. Dvě konkrétní vzpomínky včlenila do profese – nenutí děti do jídla a nezvyšuje na ně hlas. Zároveň za velký přínos do své práce považuje to, že jako dítě byla obklopena dětmi, starala se o sourozence, a z tohoto důvodu si myslí, že má hezký vztah k dětem. Snaží se dětem nic nepřikazovat, ale přimět je věci dělat s pomocí hry.

Báříny zkušenosti z její praxe ji dovedly k názoru, že nejen ona je ovlivněna vzpomínkami z dětství, ale též většina rodičů, která dává své děti do jejich školky. Dle jejích slov je důvodem alternativní zaměření školky. Ona sama zúročila konkrétní vzpomínku tím, že si je vědoma nedostatku intimity na toaletách a dětem, které s tímto mají též problém, je nabídnuto alternativní řešení v podobě využití služební toalety. Celkově vnímá při své práci podstatnou důvěru, se kterou jí svěřují rodiče své děti.

Respondentka Katka uvedla, že možným vlivem na výběr profese učitele v mateřské škole, byla osobnost paní učitelky z dětství. Nemyslí si však, že to byl stěžejní vliv. Své chování k dětem, nenutit je do jídla a ke spánku, bezdůvodně netrestat, přisuzuje vlivu dětských zážitků ze školky. Prioritou její práce je důraz na komunikaci a podpora sebedůvěry a sebelásky, což též koresponduje s jejím vlastním pocitem malé sebedůvěry, který si nese z dětství.

Respondentku Martu ovlivnila vzpomínka na školku v podobě direktivního jednání a to zúročila tak, že se snaží přistupovat k dětem s respektem a bez omezujícího vlivu. Možná souvislost s dětstvím, dle názoru respondentky, je též u výtvarné činnosti, kdy neuznává tvoření dle šablon, které popírá přirozenou tvořivost a fantazii. Důležitá je pro ni osobnost učitele, který je spíše průvodce. A jak v jiné souvislosti zmiňuje, cítí se jako vyrovnaná a dětstvím nezatížená osoba.

Respondentka Eva uvádí své dětství jako harmonické a krásné, s hezkými vzpomínkami spojenými s maminkou, která jí poskytovala lásku a citovou stabilitu.

K učitelské profesi se dostala též díky mamince, která jí místo zajistila. Nevnímá propojenost konkrétních vzpomínek se svou praxí. Posiluje ji vzpomínka na výchovu svých vlastních dětí. Ve své práci klade důraz na literaturu a pohádky, které se snaží zapojit do co nejvíce činností. Mít rád děti je pro ni nejdůležitější. Empatie, slušnost, umět poděkovat, rozeznat dobro a zlo, toto vše považuje za podstatné.

Respondentky vnímají velkou míru zodpovědnosti ve své práci. Přístupují k ní různými způsoby. Kristýna uvádí přijmutí své vlastní zodpovědnosti a práci na sobě. Pro Kláru je zodpovědnost největší zatížení této profese, důležité je předat děti v pořádku. Bára si ji nepřipouští, důležité je se na ni připravit a nebrat si nic osobně. Martu zodpovědnost motivuje k sebevzdělávání. Katka se snaží dětem stanovit pravidla a hranice, předcházet nebezpečným situacím, nezraňující komunikace. Eva vnímá čím dál tím více psychickou i fyzickou náročnost této profese, nejdůležitější je předat děti v pořádku.

V souvislosti s touto otázkou mne též zajímalo, zda si respondentky vybavují svá dětská přání ohledně budoucí profese. Dvě respondentky (Kristýna a Eva) uvádí jednoznačně, že si již od dětství přály být učitelkami v mateřské škole. Jedna respondentka se zmiňuje, že byla maminkou v této volbě podporována (Kristýna). Katka nabyla tak jednoznačně rozhodnuta, měla více přání, ale mezi nimi bylo též přání být paní učitelkou. Ostatní respondentky napadlo být paní učitelkou až později – v dospělosti (Bára a Klára), na konci základní školy (Marta). Bára však podotýká, že si na paní učitelku jako dítě hrála.

II. Jaké jsou postoje k možnostem pochopení a zpracování dětství v dospělosti?

Porozumět svému dětství může být jednou z cest, jak pochopit své dospělé já, jak se vyrovnat a přijmout problémy života. Zároveň to může být cesta k pochopení dětské duše a vcítění se do jejich potřeb. Pokud se někdo rozhodne dětství otevřít, pak se mu naskýtají možnosti, jak jej zpracovat a přijmout do života.

Respondentky přistupují k této problematice odlišně. Některé jsou si vědomy konkrétních událostí ve svém dětství, které je zatížily až do dospělosti. Jiné zas nepovažují za důležité dětství v dospělosti otvírat, mají to za již uzavřenou kapitolu.

Na cestu otevření dětství v dospělosti se vydaly respondentky Kristýna, Bára a Katka. Kristýna zmiňuje metodu RUŠ, kterou sama absolvovala, následně též prošla kurzem. Za důležité považuje vyčištění a zbavení se programů, které má člověk od dětství. Dále přijmout negativní vzpomínku, následně odpustit. Rodiče vždy se snaží dělat pro své děti to nejlepší, záleží na citlivosti dětí, co do svého života přijmou. Bára též s vlivem vzpomínek z dětství na dospělost souhlasí, poukazuje na důležitost uvědomění si této skutečnosti, za stěžejní věc pro spokojený život. Může se však z toho stát nekonečný proces. Za důležité považuje takto vyřešit konkrétní problém, bez jehož vyřešení nelze jít dál. Její zkušeností jsou holotropní dýchání a rodinné konstelace, které jsou dle jejího názoru vhodné. Zmiňuje klasickou terapii, ale bez vlastní zkušenosti. Její vlastní metodou, jak se s určitými situacemi vyrovnat je, že se nad problémem zastaví, přijme jej a nechá ho rozpustit. Též Katka má s touto problematikou osobní zkušenost. Kvůli výchově dcery začala své dětství řešit pomocí skupinových a individuálních terapií. Skrz řešení problémů s výchovou dcery se dostala až ke svému vlastnímu dětství. Důležité je najít vznik současného problému, pojmenovat jej, následně prožít, přijmout a odpustit. Pomohlo jí to pochopit samu sebe a zlepšil se též vztah s dcerou. Vyzkoušela též rodinné konstelace, ale ty pro ni nebyly takovým přínosem. Respondentky tímto souhlasí s tím, že současné problémy mohou mít kořeny v dětství a dají se zpracovat v dospělosti.

Respondentky Marta a Klára s výše uvedeným též souhlasí, ale samy neuvádí potřebu s tím nějakým způsobem pracovat. Marta si myslí, že důvodem mohou být psychické a vztahové problémy, vztahy s rodiči, výchova vlastních dětí, ale sama nikdy neměla důvod dětství otvírat a myslí si, že by to mohlo být pro ni nepříjemné. Cítí se sama se sebou spokojená a smířená. Připouští smysluplnost pro ty, kteří to považují za důležité. Za příklad uvádí regresní terapie, holotropní dýchání, psychoterapie. Klára je toho názoru, že nad negativními vzpomínkami je důležité se zamyslet a pojmenovat je, pak se již nevrací.

Oproti tomu Eva uvádí, že otevírání dětství pro ni není důležité a s terapiemi, které toto řeší, nesouhlasí. Myslí si, že je to na každém osobně, podstatné je připuštění a přijmutí těchto vzpomínek, umět odpustit. Připouští však, že ti, kteří mají v dospělosti psychické problémy, si je mohou nést z dětství.

III. Jaké jsou osobní zkušenosti učitelů se současnou rodinnou výchovou?

Věk do šesti, sedmi let je bezesporu klíčovým obdobím, kdy se formuje osobnost a je citlivá na vliv ostatních. Nejdůležitějším prostředím je rodina. Mnoho času též tráví děti v prostředí mateřských škol, kde dalším formativním prvkem je osobnost učitele. A jak právě oni vnímají vlivy působící na osobnost dítěte v rodinném prostředí?

Respondentky se shodují s tím, že jejich vliv na osobnost dětí je veliký, tráví s nimi mnoho času. Jsou si ale vědomy, že na prvním místě je vždy rodina, je to základ. Klára se snaží podporovat to, co je v každé rodině vlastní. S tímto postojem též souhlasí Bára, která napomáhá s tím, co je v rodině nastaveno.

Pozitivní trendy ve výchově v rodinách spatřují respondentky Kristýna a Katka. Vyzdvihují starostlivost matek o děti a jejich péči o ně (Kristýna), zodpovědnost a důslednost (Katka). Kristýna též poukazuje na blahobyt současné společnosti, což však vnímá jako plus pro dětství. Díky materiálnímu dostatku mohou být děti jistým způsobem nasyceni, plnit si svá přání, a tudíž budou umět v dospělosti rozdávat. Marta též zaznamenala u některých rodin zodpovědnost a zájem, snahu informovat se o výchově. Stejně tak, jak vnímají respondentky kladné trendy rodin současnosti ve výchově, tak jim jejich praxe ukázala též záporné stránky možných výchovných cest.

Za nejzásadnější negativní vliv na děti v rodinném prostředí spatřují respondentky média a technologie (Kristýna, Klára, Katka, Eva). Díky tomuto fenoménu pak rodiče zapomínají na to, co je pro děti nejdůležitější, tedy být s nimi tady a teď, naslouchat jim, chovat je, zpívat si s nimi (Kristýna). Katka též v kontextu s uvedeným uvádí nedostatek času na děti, Eva poukazuje na málo komunikace. Klára rozpozná na dětech, kde je doma dávana přednost televizi, počítači, tabletu, či jiné technologii.

Dalšími negativními faktory působícími na děti v rodinách jsou dle respondentek zmatenost při výchově a obviňování se z nezdarů (Bára). Bára si též všímá, že tato doba s sebou nese proměnu společnosti, kdy již není možné se spolehnout na tradice. Klára si myslí, že jsou současné matky lehkomyšlné. Přetěžování dětí kroužky zas pociťuje Katka, která důvod vidí v nastavení společnosti na výkon. Pro Martu je nepříjemná výchova volná, bez hranic, kde je dětem dovoleno vše. Evy poznatek o současné rodině je vytíženost současných rodičů, málo času na děti. Dalším faktorem působícím negativně na děti je dle jejího názoru neúplná rodina, která přináší nedostatek pocitu bezpečí a stres.

Mateřská škola by měla být pro děti mostem, který propojuje svět domova s institucí. Nikdy rodinu nemůže nahradit, ale může ji být nápomocna a v nepřítomnosti ji přibližovat. Důležitým propojovacím prvkem v tomto procesu je komunikace mezi rodičem a učitelem. Podstatná je oboustrannost. Nepopíratelnou roli této komunikace v procesu zrání dítěte zmiňuje respondentka Klára. Uvádí též sdílení radosti s dětmi z příchodu rodičů za přínosné. Katka podporuje myšlenku důležitosti komunikace tím, že je ochotna rodičům poradit či jim být jinak ku pomoci, pokud pociťuje nějaké nedostatky, ale zároveň rodinu respektuje. Respondentka Bára uvádí, že se jejich školka snaží být rodinám nápomocna ve výchově dětí tím, že jim předkládá možnost konzultace s odborníkem, psychologem.

10 DISKUZE

Při zamyšlení respondentek nad souvislostí mezi vzpomínkami a jejich vlivem na profesi ukazují výsledky následná zjištění. Vynořování negativních vzpomínek jako pozitivní pro jejich profesi hodnotí většina respondentek za dobrou zkušenost, díky níž mohou lépe pochopit potřeby dětí vyvarovat se tím stejným chybám. Pokud jim některá situace s dětmi vyvolá vzpomínku, pak se snaží zareagovat tak, jak si přály jako děti, aby byla situace řešena. Část z nich se snaží řešit tyto vzpomínky, pokud jim negativně zasahují do života. Vyřešení jim pak v dobrém pomáhá v životě a práci. Obdobně Wildová (2012) zmiňuje to, že soužití s dětmi dává možnost uvědomit si, že vlastní dětství nebylo až tak ideální. Díky každodennímu soužití s nimi může člověk prožít svou vlastní terapii, dostat se až na počátek svého života a překonat tak nemnohé překážky. Pelcová a Semrádová (2014) poukazují na to, že v učitelské profesi je důležitá sebevýchova a výchova sám sebe, analýza vlastního chování. Vališová a Kasíková (2011) zas zmiňují práci dospělých na sobě a svém životě v profesi učitelské. Jedná se o celoživotní práci na svém sebevzdělávání, pochybování o sobě samém a hledačství.

Výsledky též ukazují, že většina respondentek připouští řešení problémů z dětství v dospělosti, tři z nich mají osobní zkušenosti s tímto. Vnímají fakt, že za současný problém může výchova či její pochopení dětskou duší. Jedna respondentka uvádí způsob vyčištění a zbavení se programů, které má člověk od dětství. Přijmout negativní vzpomínku, následně odpustit. Další zmiňuje, že se nad problémem zastaví, přijme jej a nechá ho rozpustit. A poslední respondentka se snaží najít vznik současného problému, pojmenovat jej, následně prožít, přijmout a odpustit. Tato tvrzení korespondují s Millerovou (2012), která obdobně uvádí, že problémy vznikají v dětství a nelze to nijak vymazat. Minulost je uložena v těle a je potřeba ji naleznout a přijmout. A je to možná cesta, jak dospělí opustí vlastní dětství a stvrdí tímto svou dospělost. Hauser (2012) též poukazuje na fakt, že veškeré zkušenosti z dětství se ukládají v těle. Při zátěžových situacích, jako je stres a úzkost, se ty nepříjemné vzpomínky vynoří, dostanou se do podvědomí a člověk se uchýlí ke starým strategiím zvládání. Wildová (2012) doplňuje tato tvrzení tím, že soužití s dětmi může pomoci odhalit pravdu o vlastním dětství, které nebylo tak ideální, jak se jeví. Nastane

příležitost otevřít své vlastní dětství, ale přitom je důležité stále zůstat v přítomnosti. Je to příležitost, jak navázat se svým životem nový kontakt.

V teoretické části se dále ukazuje, že část respondentek na základě svých dětských prožitků nechává děti vyjádřit své emoce – smutek i vztek. Považují to za důležité pro nenarušený vývoj dítěte. Tento postoj podporuje Millerová (2017), která též uvádí, že pokud dítě nemá možnost vyjadřovat své pocity a naučí se mlčet, pak se to může projevit v pozdějším věku tak, že zůstanou schovány v těle. Potřeba vyjádřit emoce je neuspokojena a může dovést člověka až k duševní nouzi.

Co se týče náhledu na současnou výchovu v rodině, pak čtyři respondentky ji zmiňují jako ovlivněnou technologiemi, která postrádá základní hodnoty vyplývající z přirozeného kontaktu. Stejně tak uvádí Prekopová a Schweizerová (2015) odklon od přirozené výchovy a hodnot starého dědictví díky přemíře techniky a hmotných statků. Matějček (1986) zas poukazuje na to, že pokud dítě vyrůstá v prostředí, kde je nedostatek citových a smyslových podnětů, pak zaostává ve vývoji rozumových schopností. A též se naučí tento vzorec, který pak předává dál z generace na generaci. Nelze tedy mluvit o tom, že je to vrozené.

ZÁVĚR

Cílem mé práce je zamyšlení nad tím, jak vnímají učitelé vliv vlastního dětství na pojetí profese učitele v mateřské škole. Jaké jsou možnosti jej pochopit a případně zpracovat. Jak vnímají učitelé současnou výchovu v rodinném prostředí a její případné propojení s mateřskou školou.

V teoretické části jsem se zaměřila na prvních sedm let života dítěte, jelikož je to pro člověka nejdůležitější období pro formování jeho osobnosti. Co je v této době zaseto, to pak celý život roste dál. Dále jsem se zaměřila výchovu jako takovou, na možná rizika, která s sebou přináší, na možnosti nápravy v období dospělosti. Popsala jsem též osobnost učitele v obecném pohledu.

Praktická část ukazuje, do jaké míry řeší učitelky své dětství v souvislosti se svou profesí. Ukazuje se, že pro většinu jsou negativní vzpomínky z dětství, které se převážně vztahují k pobytu ve školce, pozitivní pro jejich profesi. Pomáhá jim to se lépe vcítit do pocitů dětí a jednat tak, jak si ony samy přály, aby bylo jednáno v dané situaci s nimi. Zároveň jsou zde ukázány možnosti, jak pracovat s negativními vzpomínkami, respektive jak je začlenit do života. V některých případech je uvedeno, že zpracování negativních vzpomínek může přinést pročištění vztahů a pochopení vlastního života, což pak ve svém důsledku může ovlivnit též práci s dětmi.

Myslím si, že potřebu řešit si své vlastní dětství má člověk, pokud se dostane tváří v tvář k řešení nějaké složité situace či problému, bez jehož překročení není cesty dál. Pokud začne pátrat po příčinách, ve většině případů dospěje k jeho vlastnímu dětství. A začíná složitý proces, který nemusí každý podstoupit. Zde jsou nastíněny jen možnosti, jak přistupovat k této problematice. Každý si však svou cestu musí najít sám.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ:

1. BRIERLEY, John. *7 prvních let života rozhoduje*. Praha: Portál, 1996. Rádci pro rodiče a vychovatele (Portál). ISBN 80-7178-109-6
2. DYTRTOVÁ, Radmila a Marie KRHUTOVÁ. *UČITEL: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6
3. HAUSER, Uli. *Rodiče potřebují hranice: dovolte dětem, aby byly dětmi*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0064-2
4. KARR-MORSEOVÁ, Robin a Meredith S. WILLEYOVÁ. *Zraněné dětství: vliv dětského traumatu na onemocnění v dospělosti*. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-642-5
5. LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1284-9
6. MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti*. Praha: Avicenum, 1986. 08-011-86
7. MERTIN, Václav a Ilona GILLERNOVÁ, eds., *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-627-8
8. MILLEROVÁ, Alice. *Drama nadaného dítěte: aneb hledání pravého Já*. Přeprac. a rozš. vyd. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-617-3
9. MILLEROVÁ, Alice. *Na počátku byla výchova: neopakujte chyby svých rodičů*. Praha: Triton, 2017. ISBN 978-80-7553-304-3
10. NEJEDLÝ, Karel. *Metoda RUŠ: aneb Já to mám jinak*. 2. uprav. a rozš. vyd. Kutná Hora: Label, 2015. ISBN 978-80-260-7827-2
11. PELCOVÁ, Naděžda a Ilona SEMRÁDOVÁ. *Fenomén výchovy a etika učitelského povolání*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2636-9
12. PÖTHE, Peter. *Emoční poruchy v dětství a dospívání*. 2. dopl. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4585-5
13. PREKOPOVÁ, Jiřina. *Aby láska v rodinách proudila*. 2. vyd. Praha: Monika Vadasová-Elšíková, 2012. ISBN 978-80-904991-0-2
14. PREKOPOVÁ, Jiřina a Christel SCHWEIZEROVÁ. *Děti jsou hosté, kteří hledají cestu: výchova a respektování dítěte*. 7. vyd. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0826-6
15. ROGGE, Jan-Uwe. *Děti potřebují hranice*. 2. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-418-4
16. ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie: příručka pro studenty*. 2. dopl. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-406-9

17. SOLTEROVÁ, Aletha. *Moudrost raného dětství: proč důvěřovat miminkům a batolatům a učit se péči o ně od nich samotných*. Praha: Triton, 2014. ISBN 978-80-7387-695-1
18. SVOBODOVÁ, Eva a Miluše VÍTEČKOVÁ, a kol. *Osobnost předškolního pedagoga: sebereflexe, sociální kompetence a jejich rozvíjení*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1243-0
19. ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ, a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 2. vyd., Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6
20. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0
21. VALIŠOVÁ, Alena a Hana KASÍKOVÁ, eds. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3357-9
22. WILDOVÁ, Rebeca. *Svoboda a hranice, láska a respekt: co od nás děti potřebují*. Praha: DharmaGaia, 2010. ISBN 978-80-7436-005-3
23. WILDOVÁ, Rebeca. *Učit se žít s dětmi: bytím k výchově*. Praha: DharmaGaia, 2012. ISBN 978-80-7436-029-9

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Přepis rozhovoru s respondentkou Kristýnou

Příloha č. 2: Přepis rozhovoru s respondentkou Klárou

Příloha č. 3: Přepis rozhovoru s respondentkou Bárou

Příloha č. 4: Přepis rozhovoru s respondentkou Katkou

Příloha č. 5: Přepis rozhovoru s respondentkou Martou

Příloha č. 6: Přepis rozhovoru s respondentkou Evou

Přepis rozhovoru s respondentkou Kristýnou

Jaké vzpomínky z dětství se Vám vybavují nejvíce, pozitivní či negativní?

Vybavuji si nejvíce ty negativní, které si pak přetvořím na ty pozitivní. Ty negativní si vybavuji proto, že způsobují programy, které se mi dějí nyní v životě.

Čím jste chtěla v dětství být? Co jste si přála dělat?

Od té doby, co jsem začala chodit do školky, jsem si přála pracovat jako paní učitelka. Uvědomuji si, že když si člověk něco přeje, tak se mu to splní. A musí pro to něco udělat. Jsem si toho vědoma už od dětství. A snažím se to předat dětem. A nikdy jsem o tom nezapochybovala, ale je důležité si to přání připravit.

Rodiče, hlavně maminka, mne v mém snu podporovali. Kvůli tomu jsem chodila na klavír, který rodiče koupili. Ale jako dítě jsem byla velice neurotická a to díky tomu, že jsem chodila do jeslí. Do jeslí jsem chodila od tří měsíců. Všeho jsem se bála. Jesle mne ovlivnily na celý život, cítila jsem rozpor, ke komu patřím. Měla jsem de facto dvě maminky – tetu v jeslích a skutečnou maminku. Myslím, že nejvíce problémů, které mne v dospělosti zatížily, si nesu právě z jeslí.

Jak vnímáte svůj vliv na děti ve školce?

Myslím si, že určitý vliv mám. Ale základ je rodina, to je jednoznačné. Snažím se podporovat to, co je v té rodině.

Vybavují se Vám při práci s dětmi vzpomínky na své vlastní dětství, případně na školku či jinou instituci? Jaké to jsou?

Ano, často. Tím pádem chápu ty děti. Je to pro mne pozitivní, protože jim tím mohu pomoci. Když potřebují vybrečet, nechám je vybrečet, když se potřebují vydupat, tak aby se vydupaly. Důležité je, aby šly emoce ven, protože pak se uzavrou v těle. Už chápu, že je důležité neuklidňovat, ale nechat je vybrečet a prožít si ten smutek. Stejně je to i se vztekem. Nechat je si ho prožít.

Jak je možné negativní vzpomínky zpracovat?

Ano, negativní myšlenky je možné zpracovat, vyčistit a zbavit se programů, které člověk z dětství má. Objevila jsem metodu RUŠ. Nejdříve jsem podstoupila terapii a pak jsem podstoupila i kurz. Díky tomu jsem ovlivněná i v práci s dětmi. Atmosféra je díky tomu bez konfliktů. Děti jsou nyní více v klidu a pohodě.

Jak vidíte vyrovnání se s dětstvím a jeho plné přijetí do života?

Tím, že přijmeš negativní vzpomínku, odpustíš. Rodiče vždycky dělají pro své děti vše tak, jak nejlépe umí. Ale záleží na každém dítěti, jak moc je citlivé a jak to do svého života přijme. Záleží hodně na tom, jak je dítě citlivé a jak se s tím vyrovná.

Co si myslíte o výchově dětí v rodinném prostředí?

Vidím to pozitivně. Maminky jsou hodně starostlivé a hodně své děti opečovávají. Problém je v tom, že neví, že určité věci jim nedělají dobře: televize, mobil,... Nejdůležitější je s dětma si zpívat, chovat je, naslouchat jim, být s nimi. Nevidí, že jim ubližují chemickými věcmi, že to není pro ně dobré. Neví to, nebo to nechtějí vědět. Ale nejsou takoví všichni. Není to všude. Žijeme v blahobytu, který dosud nebyl. Myslím si, že to není na závadu. Pokud mají děti v dětství, to co si přejí, tak věří tomu, že to co si přejí, se jim splní. Sen jim nebude nikdo brát. Když jsou děti v dětství nasyceny, tak budou v dospělosti umět rozdávat. Alespoň tak si to myslím.

Jak vnímáte zodpovědnost při výchově dětí ve své práci?

Celý život si kladu otázku, co je nejdůležitější, abych jim předala. Aby měly hezký vztah samy k sobě, k druhým dětem, starým lidem, přírodě. A věřily tomu, že co si přejí, se jim splní. Aby se učily naslouchat druhým.

Člověk musí pracovat sám na sobě, aby se přizpůsobil době, která se neustále mění. Aby byl člověk zodpovědný sám za sebe. Za svůj život je každý zodpovědný sám.

Do jaké míry pocítujete vliv dětství na volbu současné profese?

Ano, chtěla jsem to dělat od malička. Ve školce jsem to už věděla. Maminka mne v tom podpořila a za to jsem jí vděčná. Snažím se, aby děti si našly to, co je baví uvnitř, to co mají rády. Protože to, co je baví, tak v tom pak budou nejlepší. A to jsem

od své maminky měla a za to jsem jí vděčná. Do šesti let co se děti naučí, to jim tam zůstane.

Přepis rozhovoru s respondentkou Klárou

Jaké vzpomínky z dětství se Vám vybavují nejvíce, pozitivní či negativní?

Vybavují se mi pozitivní vzpomínky. Negativní jsou také, ale jsou asi více zastrčené. V nějaké situaci se občas vynoří, ale jinak si myslím, že jsem měla krásné dětství.

Čím jste chtěla v dětství být? Co jste si přála dělat?

Jako dítě jsem si přála být prodavačka a vychovatelka – družinářka. Jako děti jsme si hrály na obchody. Ještě jsem si přála být kadeřnictví a to mi zůstalo do pozdějšího věku. Až v pozdějším věku jsem šla do provozu do školky jako provozní pracovníce a táhlo mne to k malým dětem. Poté jsem si udělala kurz chůvy a svůj sen jsem si splnila. Nyní pracuji v soukromé dětské skupině, kde se starám o děti ve věku od 1,5 do 4 let věku.

Jak vnímáte svůj vliv na děti ve školce?

Myslím si, že do určité míry je možno je ovlivňovat. Je to ovlivněno věkem dítěte, jak k němu s výchovou přistupovat. Na ty malé výchova neplatí, ty si pouze hrají a potřebují zajistit jen základní životní potřeby. Vnímám rozdíl ve výchově u dětí do cca tří let. Je to znatelný rozdíl, co se týče vlivu výchovy. Zapojování do kolektivu a do aktivit je též znát. U těch malých je činnost převážně hra, do ničeho jiného je nenutím. Ty malé děti stojí při činnostech opodál a s radostí to pozorují, ale nedokáží se zapojit.

Vybavují se Vám při práci s dětmi vzpomínky na své vlastní dětství, případně na školku či jinou instituci? Jaké to jsou?

Ano, vybavují. Ty vzpomínky byly pozitivní i negativní. Jako malá jsem byla ve školce od dvou let a jedna z konkrétních vzpomínek byla ta, že jsem byla nucena k jídlu. Vyplynulo z toho to, že sama děti do jídla nenutím. Ale vybavují se mi i pěkné vzpomínky, při určitých situacích, při hře dětí, jak jsem si sama hrála. Ty vzpomínky mi pomohly k tomu, abych se vžila do dětí a jak se k těm dětem chovat.

Jako dítě jsem též neměla ráda jednu paní učitelku, její hlas, a díky tomu jsem na děti nekřičela či nezvyšovala hlas. Tuto vzpomínku mi vybavil chlapeček, který špatně reagoval na zvýšený hlas. Ten chlapeček měl reakci, která byla obdobná té mé z dětství. Místo zvýšeného hlasu jsem využívala k upoutání pozornosti písknutí na píšťalku či tlesknutí.

Jak je možné negativní vzpomínky zpracovat?

Myslím si, že se dají zpracovat. Mne většinou ovlivnily pozitivně, že jsem se do těch dětí dokázala vžít a to mi pomohlo zareagovat tak, aby se ty děti cítily dobře. Tím pádem si myslím, že se negativní vzpomínky z dětství dají ku prospěchu dětí využít. Dokážu pochopit, jak se dítě cítí.

Jak vidíte vyrovnání se s dětstvím a jeho plné přijetí do života?

Vzpomínky na dětství se mi občas vrací a někdy to ve mne vyvolává nepříjemné pocity. V dospělosti na mne mají vliv ty negativní vzpomínky a to tím, že se nad nimi zamýšlím a pojmenuji tu konkrétní vzpomínku. Tím se mi uleví a už se nevrací. A právě s těmi dětmi se mi kolikrát ten pocit vybavil tím, že jsem u dětí cítila potřebu je obejmout. Stejně tak, jak jsem to cítila ve svém vlastním dětství. A další vzpomínkou bylo, že když jsem byla smutná, tak jsem se prostě chtěla vybrečet a ne, aby mne někdo utěšoval či zakazoval plakat. A tak se snažím to dělat i u dětí. Nechat je si to prožít. Stejně tak při vztekání, nechat je se vyvztekat, nic nezakazovat. Myslím, že je to dobré, že se to vrací a mohu to použít ve své praxi. Pak je to vlastně dar, když s tím ten dotyčný umí pracovat a může to využít při práci s dětmi.

Co si myslíte o výchově dnešních dětí v rodinném prostředí?

Myslím, že jsou dnešní matky lehkomyšlnější. Všude je násilí, elektronika hodně ovlivňuje dětskou mysl. Poznává se to na dětech, kdo se dětem v rodině věnuje, nebo kdo se více dívá na televizi, na počítač. Ale každý rodič si na to musí přijít sám. Učitel to neovlivní, ani nemůže. Může se snažit sebevíc, ale je to na rodině. Taky je velice důležité, když učitelka komunikuje s rodiči, aby mohla sdělit poznatky rodičům. Sama jsem rodiče poprosila o komunikaci. Aby mi řekli jakoukoliv informaci o dětech, za to jsem jim pak vděčná. Ale též já se snažím informace předávat, pojmenovat, co jim ten

den šlo, co ne. I sdílení radosti, že rodiče si přišli pro děti. Protože to je důležité, rodiče jsou nejdůležitější a ta radost z příchodu též.

Jak vnímáte zodpovědnost při výchově dětí ve své práci?

Pociťuji obrovskou zodpovědnost, možná ještě více, než je. Jsem se synem sama a tato práce je velice náročná. Asi největší zatížení v této práci pro mne je právě zodpovědnost. Každý den, když předám děti v pořádku rodičům, pociťuji štěstí, že se nic nestalo. Není pro mne důležité, zda dítě snědlo rohlík či půlku, ale že je v pořádku. Je to nádherná práce, ale toto je pro mne největší zatížení.

Ano, myslím, že mám vliv. Naučila jsem je mnoho věcí a myslím, že k dobrému. Ale stále jsem si vědoma toho, že rodina je první.

Do jaké míry pociťujete vliv dětství na volbu současné profese?

Jako malá jsem hodně hlídala děti, své mladší sourozence. Tím pádem mám v sobě ten pocit pečovat o děti. Žila jsem na vesnici a i tam jsem pomáhala při různých činnostech s dětmi. V tomto smyslu jsem byla ovlivněna. Myslím, že proto mám srdečný vztah k malým dětem. Mé dětství bylo hezké, na vesnici jsme měly mnoho činností společných – například rybářský spolek. Ale též mám i negativní vzpomínky, že někdo někomu ubližoval a já se na to musela dívat a nevěděla jsem, jak pomoci. Ale to k dětství asi taky patří. Vždy je dobré se zamyslet nad tím, proč dítě ubližuje a nenechat to být. Dětem věci nepřikazovat, ale dělat vše hrou. Například uklízet u malých dětí nedělám příkazem, ale hrou. A ty děti to baví jinak. Motivovat je.

Přepis rozhovoru s respondentkou Bárou

Jaké vzpomínky z dětství se Vám vybavují nejvíce?

Hezké, v kolektivu s ostatními dětmi. S bratranci, zkrátka parta dětí. Vzpomínky na rodiče se zas tolik neobjevují, je jich málo, ale byla jsem fixovaná na mladší sestru. Ale dětství vnímám pozitivně. Chodila jsem do školky a byla jsem tam spokojená.

Čím jste chtěla v dětství být? Co jste si přála dělat?

Jako malinká jsem si hrála na učitelku, ale zapomněla jsem na to. Pak jsem chtěla dělat archeologii, ale tu jsem nedokončila. A mezitím jsem zjistila, že bych chtěla pracovat s dětmi. Ale nepamatuji si, že bych si to řekla, že budu učitelka, ale hrála jsem si na to.

Jak vnímáte svůj vliv na děti ve školce?

Neustále se musím připomínat, že není všechno na nás. Větší část výchovy mají na starosti rodiče. Na nás je pouze kousek. Pokud by šlo o vliv, tak vnímám větší vliv, co vykomunikujeme s rodiči. Jedná se o spolupráci s rodiči. Například informace, že dítě jí zde u stolu. Ale důležité je informovat rodiče, že je důležité jíst u stolu.

Vybavují se Vám při práci s dětmi vzpomínky na své vlastní dětství, případně na školku či jinou instituci? Jaké to jsou a jak Vás ovlivňují?

Velmi výjimečně se mi něco vybaví. Příklad, chození na záchod, že to může být nepříjemné. Pak jsme některému dítěti nabídli, že může jít na náš záchod. Ale uvědomujeme si, jak jsou vzpomínky důležité u rodičů, hlavně v souvislosti se školkou. A z toho pak vyplývá, že si rodiče hledají speciální školku. Naše školka je v tomto trochu jiná. Příliš z toho nečerpáme. Ale celkově to tam je.

Myslím, že tu je velký počet rodičů, kteří mají negativní zkušenost z dětství se školkou, proto hledají jinou školku. Řešíme to při předávání dětí. Důvěra, se kterou nám je svěřují. Já Vám plně důvěřuji, dávám Vám dítě, to by měl rodič cítit.

Jak se stavíte ke zpracování vzpomínek z dětství v dospělosti?

Myslím, že je to důležité o tom vědět, jak velmi nás to ovlivňuje. Procházela jsem různými vlnami, kdy jsem se tomu věnovala. Člověk se v tom může rýpat a může být riziko, že zůstane jen v tom „rýpaní“. Každopádně někdy je to důležité, aby si to někdy prožil a mohl jít dál. Jsou to někdy silné věci. Rodinné konstelace jsem zkoušela, holotropní dýchání, klasická terapie je určitě důležitá. Je to hlavně o tom nastavení, a když se mu něco objeví, že tam je tato rovina. Nedávno jsem byla nespokojená a nastoupila jsem si do smutku a skrz svůj obraz v zrcadle jsem viděla to dítě, ten smutný pohled. Přijetí, že jsem byla i smutné dítě. Nechávám tomu v životě prostor, a když něco zahlédnu, tak to vytáhnu. Nedělám to cíleně, je to nekonečný proces. Funguje i to, že to rozpustíš, je tady a teď, ale někdy dojdou do bodu, že se nad tím zastavím.

Ve školce si děláme supervizi, kdy máme terapeuta, který s těmito věcmi pracuje. Pracuje s námi a chce po nás, abychom se nad sebou zamýšlely. Kde je schovaný problém, proč se zlobím. Třikrát za rok. Bavíme se o problémech, které cítíme. Jedná se o terapeuta, není to dětský psycholog. On řeší nás, jak s dětma pracujeme, jak samy se sebou.

Těž vysíláme učitelky na společné akce, kde jsou jiní učitelé, je zde sdílení. Je možné podpořit se navzájem.

Jak vidíte vyrovnání se s vlastním dětstvím a jeho plné přijetí do života?

Je to nekonečný proces a vnímám to jako velmi stěžejní pro spokojený život.

Myslíte si, že existují nějaké metody, jak se se vzpomínkami z dětství vyrovnat?

Myslím, že rodinné konstelace jsou dobrá věc a účinná. Díky nim se člověk může dostat k jádru věci. Snažíme se rodičům terapie zpřístupnit, zveme dětskou psycholožku, která předkládá rodičům možnosti terapie. Spolupracovali jsme též s paní, která dělá regresní terapii. Uvažuji o tom, že bych jí pozvala pro zaměstnance.

Co si myslíte o výchově dnešních dětí v rodinném prostředí?

Myslím, že žijeme v době, kdy se to hodně proměňuje. Není jednoduché se spolehnout na tradici. Každý rodič musí hledat svojí cestu. Je to složitá situace

společensky, všichni hodně pracují a i když chtějí hledat a hledají, tak prostoru je málo a často jsou lidé zmatení. Ale je to v pořádku, tak to je, žijeme v takové době, nese to ovoce. Je to náročné. Jsme generace, která je zvyklá se obviňovat z toho, co nám nejde, než se chválit za to, co se nám daří. Děláme obrovskou práci ve výchově, ale stále se kritizujeme.

Jak vnímáte zodpovědnost při výchově dětí ve své práci?

Myslím, že pokud člověk dělá vše tak, jak nejlíp umí a nebere si nic osobně, tak se s tím vyrovná. Nepřipouštím si to.

Do jaké míry pociťujete vliv dětství na volbu současné profese?

Myslím si, že ano. Ovlivnilo mne.

Jaké jsou důvody k otevírání dětství a minulosti?

Proto, abychom mohli reagovat bděle a ne v závislosti na modelech, které jsme přijali. Věci tvořit a nejtít ve vleku událostí.

Co může přinést pochopení vlastního dětství do praxe učitele?

Pochopení pro ty potřeby dětí.

Přepis rozhovoru s respondentkou Katkou

Jaké vzpomínky z dětství se Vám vybavují nejvíce?

Na své dětství si příliš nevzpomínám. Byla jsem takové klidné dítě, dle slov maminky. Ale občas se mi vybaví nějaká vzpomínka. Spíše negativní, které mne zřejmě ovlivnily v dospělosti. Jako třeba, že jsem nebyla moc chválená. Spíše si vzpomínám na kritiku. Nebo ne kritika, ale upozornění na to, co se mi nepovedlo. To, myslím, ovlivnilo hlavně mé sebevědomí. Ale to jsou jen střípky, neznamená to, že bych byla neustále kritizovaná. Ale stačí málo a člověk si to přebere po svém. Vnímám hlavně nedostatek pochval.

Čím jste chtěla v dětství být? Co jste si přála dělat?

Jako dítě jsem měla více přání, chtěla jsem být řidičkou autobusu, ilustrátorkou dětských knížek a též učitelkou v mateřské škole. Hodně mne ovlivnila jedna paní učitelka ve školce, ke které jsem měla blízký vztah. Ale nemyslím, že přání bylo silné, že bych jako dítě měla jasno, čím budu. Jsou to spíše takové záblesky, ne příliš silná vzpomínka.

Jak vnímáte svůj vliv na děti ve školce?

Vnímám to velice silně. Je mi jasné, jak je tento věk důležitý. Též mne hodně ovlivnilo narození mé dcery. Začala jsem pak číst různé knížky o výchově a tak chápu, jak jsme my, dospělí, důležití. Myslím, že mám veliký vliv. Jsem s těmi dětmi hodně času a oni se mnou. Pochopitelně ale nejdůležitější je rodina.

Vybavují se Vám při práci s dětmi vzpomínky na své vlastní dětství, případně na školku či jinou instituci? Jaké to jsou a jak Vás ovlivňují?

Na školku si moc nepamatuji. Pamatuji si, jak jsem stála na chodbě a dívala se, jak moje maminka odchází. A plakala jsem. Ale pocit si nepamatuji. Pak se mi ještě vybavuje jídlo, jak jednu holčičku nutili dojíst polévku a ona pak zvracela. A pak jak někdo stál na hanbě, protože zlobil. Sama za sebe si toho však moc nepamatuji. Vybavuje se mi ta hodná paní učitelka. Byla již starší, ale moc hodná. Měla jsem ji ráda.

A taky si vzpomínám, jak jsem nechtěla spát. Museli jsme však spát. A tak jsem dělala, že spím.

Ale uvědomuji si, že tyto vzpomínky na školku používám při své práci. Nebo se o to snažím. Snažím se nikoho nenutit do jídla, nenutit je spát či trestat bez důvodu. Určitě jsou tyto vzpomínky dobré k tomu, abych se chovala tak, jak bych si přála jako dítě, aby se chovali ke mně.

Jak se stavíte ke zpracování vzpomínek z dětství v dospělosti?

Vlastně jsem měla období, kdy jsem toto téma docela řešila. Začalo to narozením mé dcery. Chtěla jsem jí vychovávat co nejlépe, a tak jsem četla mnoho knih o výchově a snažila se najít tu svou cestu. Pak jsem se dostala do skupiny maminek, které se scházely a řešily společně své problémy s dětmi a výchovou. Nakonec jsme vždy došly až k nám a našemu dětství. Byla to taková skupinová terapie. Pak jsem jezdila i na individuální setkání. Hodně mi to pomohlo pochopit samu sebe. A díky tomu i můj vztah k dceři a dětem celkově se změnil. Vnímám dětství teď trochu jinak, ale zároveň zodpovědněji.

Jak vidíte vyrovnání se s vlastním dětstvím a jeho plné přijetí do života?

Určitě to je velice důležité. Ale já jsem k tomu dospěla, protože to byl prostě přirozený postup. Šlo to nějak vše přirozeně. Ale pokud to člověk necítí za důležité, je to asi zbytečné. Já jsem se k tomu dostala, protože jsem se prostě stala matkou a chtěla jsem být dobrá máma. Je však také pravdou, že pokud člověk něco začne otvírat, tak je to nekonečný proces. Asi to cítím tak, že vše má svůj čas a nic se nemá přehánět. Mně to hodně pomohlo zlepšit vztah s rodiči, hlavně maminkou. Nebo my měly vždy dobrý vztah, ale byl takový povrchní, bez lásky. Víc se to otevřelo. A taky je důležité odpustit, a jít dál. To se mi povedlo. Člověk by asi měl to dítě v sobě pochopit a přijmout, ale zároveň ho v sobě nehýčkat. Už jsme dospělí.

Myslíte si, že existují nějaké metody, jak se se vzpomínkami z dětství vyrovnat?

Vím, že jich existuje mnoho. Příliš se o ně nezajímám, našla jsem si tu jednu. Nebo spíše nehledám jiné. A ta, kterou jsem si našla, mi pomohla a stále mám tu možnost kdykoliv v ní pokračovat. Ale teď nemám potřebu. Myslím, že jsem teď spokojená sama se sebou, a to je důležité. Ale jsou, je to dobře. Jsou to možnosti pro

ty, kteří chtějí najít sami sebe. A pokud vznikne nějaký problém v dospělosti, pak téměř vždy má kořeny v dětství. Ale jak jsem již řekla, nic se nemá přehánět.

Terapie byly o tom, že najdete vznik současného problému. A když ho najdete, pojmenujete si ho, prožijete si ho, následně přijmete a hlavně odpustíte. To odpuštění je důležité. Člověk si pak uvědomí, že rodiče vlastně ani jinak nemohli jednat. Také jsem zkusila rodinné konstelace. To bylo též zajímavé, i když mně osobně to tolik nedalo. Možná byl na to krátký čas a já se do toho tolik neponořila. Ale určitě je to také dobrá cesta. Mně nejvíce pomohly individuální terapie.

Co si myslíte o výchově dnešních dětí v rodinném prostředí?

Tak vnímám to celkem dobře. Mám to štěstí, že přátelé a rodiny kolem mne jsou velice zodpovědní a důslední. Berou výchovu vážně a zamýšlí se nad tím. Hodně cítím důležitost v hranicích. Nastavit správně hranice. Alespoň to je můj věčný problém. Na druhou stranu se ve své práci setkávám i s rodinami, s jejichž přístupem příliš nesouhlasím. Ale v mé práci je důležité, alespoň myslím, respektovat každou rodinu. Já jim mohu poradit, jak jinak, ale nezasahovat. Je to každého věc. Ale snažím se poradit, kde mohu. Pochopitelně nenásilně, náznačkou, aby rodiče neměli pocit, že jim chci radit. Také se mi zdá, že se hodně upřednostňuje televize a tak podobně. Málo se doma čte a hodně mají děti kroužky. Podle mne by měly být hlavně doma, ale je to těžké. Doba je zaměřená na výkon.

Jak vnímáte zodpovědnost při výchově dětí ve své práci?

Cítím velkou zodpovědnost. Tedy hlavně ze začátku své práce. Bála jsem se o děti, aby se jim něco nestalo, aby se nezranily. Ze začátku mi jedna holčička ošklivě upadla, měla pak otřes mozku, zvracela. Bylo to mé první zranění a cítila jsem se za to zodpovědná. Dlouho jsem se nemohla té zodpovědnosti za děti zbavit. Teď už připouštím, že se to může stát. Důležité je všemu předcházet, nastavit jasná pravidla, dělat maximum dopředu, aby se nic nestalo. Pak už je to na dětech a já nemůžu za vše. A co se týče výchovy, tak to také pociťuju. Víím, jak jsou děti zranitelní. Pro mne je důležitá komunikace s nimi. Snažím se s nimi mluvit tak, abych jim slovy neublížovala. Vlastně mi v tom pomohly terapie, které jsem absolvovala. A ten pocit sebedůvěry.

Ukazovat na úspěchy a nevyzdvihovat neúspěchy. Budovat v nich lásku sám k sobě. To cítím jako důležité.

Do jaké míry pocítujete vliv dětství na volbu současné profese?

Tak jsem taková, jaká jsem. A dospěla jsem až k této práci. Rozhodla jsem se tak po základní škole, i když jsem k tomu nebyla vedená. Ráda jsem od mala zpívala a malovala, měla jsem mladší sestru, o kterou jsem se starala. Měly jsme hezký vztah. A nevěděla jsem pořádně, co mám dělat. Ale byla jsem pořád sama takové dítě, ráda jsem si hrála s dětmi z domu, tak jsem se rozhodla pro tuto profesi. Určitě mne dětství ovlivnilo, myslím, že je důležité. Každého dětství ovlivňuje.

Jaké jsou důvody k otevírání dětství a minulosti?

Tak nejspíš nespokojenost nebo nějaký problém, který nás v životě tíží. Nakonec se stejně většinou dobereme toho, že je to z dětství. A pokud ten problém chceme vyřešit, pak to asi jinak nejde, než dětství otevřít. Ale musí tomu člověk věřit. Nedovedu si představit, že bych se o tom bavila s rodiči. Ti by to nepochopili. Každý si k tomu rozhodnutí musí dospět sám, sám si najít tu cestu.

Co může přinést pochopení vlastního dětství do praxe učitele?

Určitě hodně, protože my se podílíme na jejich dětství. A když pochopíme své vlastní dětství, pochopíme lépe potřeby dětí. Jak se cítí. Také lépe pochopíme sebe, budeme vyrovnaní a dětem tak víc prospějeme. Myslím, že nevyrovnaná učitelka může natropit mnoho škody. Proto je důležité na sobě pracovat.

Přepis rozhovoru s respondentkou Martou

Jaké vzpomínky z dětství se Vám vybavují nejvíce?

Vybavují se mi nejvíce pozitivní vzpomínky. Mé dětství bylo hezké. Měla jsem mladšího bratra. Na dětství v podstatě vzpomínám hezky. V kontextu s jinými osudy bylo mé dětství hezké.

Čím jste chtěla v dětství být? Co jste si přála dělat?

Chtěla jsem být tanečnice nebo zpěvačka. Neměla jsem tento sen od mala. K tomu, abych byla paní učitelka ve školce, jsem se dostala poprvé v osmé třídě. Chtěla jsem jít na pedagogickou školu, ale rodiče mi řekli, že nemám šanci se tam dostat. Nakonec jsem šla na gymnázium. Ale celou dobu jsem věděla, že to nebyla ta nejlepší volba. Ale příliš jsem nelitovala toho, že nebudu pracovat s dětmi, spíše volba gymnázia nebyla šťastná.

Jak vnímáte svůj vliv na děti ve školce?

Vnímám velký vliv a velkou zodpovědnost. Myslím si, že jak se k nim chovám, tak to ovlivňuje jejich sebevědomí. Vztah sám k sobě. Jsme další důležití dospělí, krom rodičů, se kterými děti tráví mnoho času. Nerada bych jim zadělala na nějaké trauma. Přemýšlím víc při práci, jak to podat, co dětem řeknu. Není to o tom, že hlídám děti. Vnímám to více, než jsem to vnímala u svých dětí. Také si přeji, aby se tam dětem líbilo a cítily se tam dobře. Nechci, aby na školku vzpomínaly, že tam byly nerady.

Vybavují se Vám při práci s dětmi vzpomínky na své vlastní dětství, případně na školku či jinou instituci? Jaké to jsou a jak Vás ovlivňují?

Při práci se mi vzpomínky nevybavují. Do školky jsem chodila, též do jeslí. Ale vzpomínky nemám. Byla jsem spíše „outsajdr“. Spala jsem za plentou, protože jsem povídala při spaní. Když jsme se koupali na zahradě v bazénku, tak jsem musela být v trenýrkách, protože jsem neměla plavky. Pamatuji si, jak mi to bylo nepříjemné. To ve mně zůstalo. Vzpomínky s tím, že něco musíš. A pokud to neuděláš, tak bude problém. Myslím si ale všeobecně, že nyní školky jsou na lepší úrovni, co se týče zážitků.

Ovlivňuje mne to v tom, že si přeji, abych ve školce nebyla direktivní. Ale myslím, že na tom má vliv i výchova v rodině, která byla direktivní. Vesměs však nemám na školku moc dobré vzpomínky. Pociťovala jsem omezující tendenci tehdejšího vzdělávání a možná proto se snažím, aby nyní děti tento pocit neměly. Též to má souvislost s tvořením ve školce. Nemám ráda výtvarnou činnost podle šablony, kdy se popírá tvořivost a fantazie, a pak se to ještě vystaví. S tím nesouhlasím. A dost možná, že to též vychází ze vzpomínek. Vzpomínám si na to, jak jsme byly v divadle na představení Ferda Mravenec, a já si stoupla, a křičela jsem červení mravenci, protože byli oškliví na Ferdu, a já ho chtěla pomstít. A ostatní děti se přidaly. Další vzpomínka se týká toho, jak jsem složila píseň na záchodě: Kluk a holka, měli pavouka, zabili ho a šli domů. Zřejmě jsem tam byla dlouho.

Jak se stavíte ke zpracování vzpomínek z dětství v dospělosti?

Já osobně tu potřebu nemám, nepotřebuji to. Všeobecně si myslím, že to je důležité a že to může být smysluplné. Ale záleží na typu člověka.

Jak vidíte vyrovnání se s vlastním dětstvím a jeho plné přijetí do života?

Já nechci dětství otevírat, protože si myslím, že to je nepříjemné. I když vím, že dle odborníků důležité. Cítím se v současnosti spokojená sama se sebou, smířená. Nemám tu potřebu.

Myslíte si, že existují nějaké metody, jak se se vzpomínkami z dětství vyrovnat?

Vím, že existují. Například regresní terapie se uvádí, holotropní dýchání, psychoterapie. Nikdy jsem však nic nezkusila. Jak jsem uvedla, nechci to zkoušet.

Co si myslíte o výchově dnešních dětí v rodinném prostředí?

Je to těžké, není jen jedna výchova. Každý je jiný a každý vychovává jinak. Něco je pro mne naprosto nepřijatelné. Nesouhlasím se stylem výchovy, že dítě si dělá, co chce. Rodiče mu absolutně vše dovolí. Pak jsou lidé, kteří o výchově čtou, a snaží se tu výchovu pojmout zodpovědně. S tím já souhlasím, protože ze stejných pohnutek to dělám já. Vidím, že to dělá pro dítě, ale zároveň nejde proti sobě.

Jak vnímáte zodpovědnost při výchově dětí ve své práci?

Pociťuji zodpovědnost. Myslím, že mne pocit zodpovědnosti motivuje, abych víc se zajímala o mou profesi. Motivuje mne to se více vzdělávat. Vlastně kvůli tomu jsem začala studovat vysokou školu. Chci tu práci dělat zodpovědně, protože nevědomky bych těm dětem mohla ublížit. Uvědomuji si velký vliv dospělých na děti v tomto věku.

Do jaké míry pociťujete vliv dětství na volbu současné profese?

Možná na to mohlo mít vliv to, že já jako dítě byla dlouho s dospělými. Možná, zda jsem si nepromítla dospělého jako vzor a teď tím chci být, tím vzorem. Nebo možná, že jsem měla mladšího bratra, starala jsem se o něj, ale nemyslím, že to mělo vliv. Nevím. Víím, že jsou případy, které to mají od dětství, ale já taková nejsem.

Jaké jsou důvody k otevírání dětství a minulosti?

Nevím. Asi když má někdo psychické problémy či vztahové. Možná též rodiče je důvod, protože jsme pořád děti, ale již dospělí. A možná vlastní děti, ale tam zas někdy funguje, že já jsem v dětství nemohl být toto, tak ty tím budeš,... ale to nemám ráda.

Co může přinést pochopení vlastního dětství do praxe učitele?

Jednáme pak s dětmi, jako s partnerem. Respektujícím způsobem, víc svobody. Ne z pozice moci. Protože když si vzpomenu na své dětství, tak to tak nechci.

Jak vnímáte svou práci, své poslání?

Myslím, že je pro mne důležitá komunikace, vztahy. Důvěra k druhým. Necítím se zatím být příliš erudovaná. Ale spíš jdu tou cestou, vysvětlit jim, jak co nedělat. Ne tak, že bych jim říkala, co mají dělat. Ale jsme malá skupina a tak si myslím, že tolik situací tam nevzniká. Myslela jsem si, že je to přirozené, že děti nekřičí, jsou hodné... Ale ono je to založeno na osobnosti učitele. Vnímám to u druhé třídy, kde není takový klid. Ale je to osobou, která na ně křičí a je tam nerada. Je to na osobnosti učitele. Nezvyšuji na děti hlas, a ta druhá paní učitelka je vyhořelá, myslím. Dá se říci, že učitel je průvodce, který děti navádí a ukazuje jim, jak by to mělo být. Zpovzdálí, moc do toho nevstupovat, pozorovat je.

Přepis rozhovoru s respondentkou Evou

Jaké vzpomínky z dětství se Vám vybavují nejvíce?

Když si chci vzpomenout na něco krásného z dětství, pak je to jak se narodila sestra. Jak jsme s maminkou vozily kočárky, já s panenkou a ona se sestrou, chodily na procházky a vyprávěly si. „Paní, vy máte miminko tak velký, nebojte paní, Vám taky vyrostete.“ Bylo to úžasné období, ona měla živou a já tu svou. Milovala jsem panenky, možná to předurčovalo to směřování. Ta touha tam asi byla. Hrála jsem si na paní učitelku, jako hodně jiných holčiček. Mám hezké vzpomínky na dětství. Maminka se nám nesmírně věnovala, žila jen pro nás. Byly jsme jejím smyslem života, vše se točilo kolem nás. Ne jako dnes, žily jsme skromně, ale spíše jde o citovou výchovu, péči, láskyplné prostředí. Věděly jsme, že se na sebe můžeme spolehnout. A funguje to do dnes. Jsme tři sestry, můžeme se na sebe spolehnout. Já byla nejstarší. Starala jsem se o ně, nejmladší byla o 14 let mladší než já. Těšila jsem se na ni, měla jsem představu živé panenky. Bude jako moje, říkala jsem si, a těšila jsem se na ni. Pak se to stalo skutečností. Stalo se to pak povinností, maminka byla nemocná, a tak jsem se o ni musela starat. Maminka na tom byla špatně celé léto a já se musela starat. Ráno jsem dala na plotnu pleny, když jsem přišla ze školy, tak jsem pokračovala. Ale mělo to něco do sebe, vše je pro něco dobré. Byla to škola, ale nelituji toho. A se sestrou máme úžasný vztah. Mám dva syny, kteří mají též k sobě hezký vztah. Maminka byla z venkova, učila moje kluky lézt na stromy, lyžovat, plavat, byla akční. Též toto všechno učila i nás. Chodila s mými syny ven, hrála si s nimi na indiány, takové věci, které já bych jim nedopřála, protože jsem úzkostná. Maminka jim dopřála takové věci, které by jindy nemohli zažít. Mí kluci mají krásné vzpomínky díky ní. Je to silná osobnost, má silnou vůli. Též tatínek je stále v dobré kondici, jezdí autem. Dokáže navařit, když se všichni sejdem. Maminka však již hůře chodí, je jí 82 let. S maminkou si každý den povídáme, máme stále hezký vztah.

Čím jste chtěla v dětství být? Co jste si přála dělat?

Chtěla jsem být paní učitelkou. Pak na gymnáziu jsem věděla, že nechci sedět v kanceláři. Má mladší sestra studovala zemědělskou školu a rodiče dostavěli dům, bylo velké odříkání. Po gymnáziu jsem chtěla na vysokou školu, obor učitelství pro první stupeň základní školy. Maminka mi řekla, podpořím tě, ale nemáme moc peněz, jen jídlo a ubytování, víc ne. Maminka došla na úřady, zjistila, že můžu jít pracovat do mateřské školy. Zajistila mi místo ve školce, kam jsem nastoupila po gymnáziu, byla jsem ráda. Byla to pro mne nejlepší volba. Tam jsem byla rok, pak jsem dělala přijímací zkoušky do Prachatic, kde jsem studovala pedagogickou přípravu. Pak jsem šla do vesnické školky, tam se mi moc líbilo, byla jsem tam tři roky. Bylo tam hezké prostředí, laskavá paní ředitelka, vycházela mi vstříc, já při tom studovala. Byla jsem svobodná, dalo se to zvládnout. Pak jsem se vdala, narodil se mi syn, pak druhý. A když bylo mladšímu synovi 1,5 let, tak jsem nastoupila do současné školky.

Jak vnímáte svůj vliv na děti ve školce?

Velmi mne baví literatura. Mám ráda pohádky, spousta pohádek má mravní ponaučení. Vymýšlím si i pohádky. Skoro ve všem vycházím z pohádky. Také si myslím, že je velmi důležitá komunikace. Dnes s dětmi skoro nikdo nemluví. Mají skoro vše, ale nemají vřelé objetí a nemají citovou výchovu. Nepozdraví, ale musím se zlobit na rodiče, ne na děti. Je mi jich líto. Léta jsem byla u předškoláků, vyprávěla jsem si s nimi, poslouchali mne, možná toto prvně slyšeli. Nyní jsem s těmi nejmenšími. Tam je to o té citové výchově, pohládit je, pomazlit se s nimi. Máme i dvouleté děti. Mám pocit, že s prací učitelky to již nemá nic společného. Dáváte pleny, utíráte nosy, jsem ráda, že je naučím nějakou básničku. Je to neskutečný rozdíl. Příští rok budeme mít 18 dvouletých. Říkala jsem maminkám, že děti strašně rychle vyrostou. A když si chci vzpomenout na něco krásného, tak si vzpomenu na své děti, jak jsem s nimi byla. Nerozumím tomu, že děti jsou maminkám na obtíž, že je nezvládají.

Vybavují se Vám při práci s dětmi vzpomínky na své vlastní dětství, případně na školku či jinou instituci? Jaké to jsou a jak Vás ovlivňují?

Na školku si nepamatuji. Chodila jsem tam jen asi rok. Byl to krátký úsek. Někdy se mi vybavují vzpomínky, když se někdo někomu posmívá, někdo někomu ubližuje. Já

vždy stála stranou, bála jsem se, že by někdo takto mohl ubližovat mně. Někdy děti dokáží být zlí, bezcitní. Zakládá to na nepěkné vlastnosti v dospělosti. Nezažívala jsem to, ale bylo mi to líto, když se to dělo někomu jinému. Schoulila jsem se, aby si mne nevšimly. Už tehdy jsem tomu nerozuměla, když někdo někomu ubližuje.

Jak se stavíte ke zpracování vzpomínek z dětství v dospělosti?

Určitě je to důležitá věc, jak dítě prožije dětství, protože to ho může ovlivnit na celý život. A spousta lidí, co mají psychické problémy, si to nesou z dětství. Myslím si to. Ovlivňuje to další život. Pokud se maminka neumí starat o dceru, tak ona pak též v dospělosti se nebude umět starat o své děti. Má to pak jak normu.

Jak vidíte vyrovnání se s vlastním dětstvím a jeho plné přijetí do života?

Jestliže se mu v dětství dostane dostatek lásky, pak jí může dát dále svým dětem a ostatním. Nikdy nemůžeme dát to, co nemáme.

Myslíte si, že existují nějaké metody, jak se se vzpomínkami z dětství vyrovnat?

Myslím si, že všechny ty terapie nejsou spasitelné. Ten, kdo se k tomu uchyluje, pak nemá ten správný pohled. Potřebuje, aby mu někdo něco řekl, poradil. Ale myslím, že lidi většinou vědí, o čem to je, jen si to nechtějí připustit. Že určité věci nedokáží přijmout. A nedokáží odpustit, tím pádem si to břemeno nesou celý život, protože neodpustili. A pokora je důležitá. Dnes jsou děti vychovávány k přílišnému sebevědomí.

Co si myslíte o výchově dnešních dětí v rodinném prostředí?

Nedá se to srovnat s dobou před čtyřiceti lety. Nyní jsou rodiče hodně vytížení, zaměstnaní, děti jsou většinu času ve školce, v kolektivu, který je příliš velký. Nikdy to nemůže simulovat rodinu. Na děti není čas, nepovídá se s nimi, nevypráví, děti se posadí k tabletu, počítači. Je to poznat i na tom, jak si hrají. Bohužel si myslím, že převažuje tato výchova. Též většina dětí není s úplných rodin, střídají se partneři, děti pak mají neutěšené prostředí, nemají pocit bezpečí. Další situace jsou, kdy maminka si nepřeje, aby tatínek dítě vyzvedával. Dítě to nechápe, ani to nemůže pochopit. A toho je teď moc. Dříve rozvod byla spíše ostuda a byla to výjimka. Dnes jsou ženy samostatné. Je to o sobeckosti lidí, každý myslí jen sám na sebe, nedokáží myslet na děti a partnera, a od problému utečou. A děti v tom lítají, nemohou za to. Jsou svědky toho, čeho by mohly být ušetřeny.

Jak vnímáte zodpovědnost při výchově dětí ve své práci?

Nesmírně. Zodpovědnost za ty děti. Nepřikládám váhu, zda naučím jednu či dvě básničky. Dříve to byl drill, jelo se na výkon. Nejdůležitější na práci je mít rád ty děti. A s tím jdu svou éru, mít pro ně pochopení. Zda se naučí říkat r teď či za rok, to není to nejpodstatnější. Ráda se jim věnuji, ráda říkám s nimi pohádky a básničky, jsou pak klidnější. Je to pak snazší. Baví mne vymýšlet něco nového a mám radost, když to baví i ty děti. Je to čím dál tím náročnější psychicky i fyzicky. Hlavně za ty děti, abych je ve zdraví předala. Jsou děti náročnější. Oddechnu si, když jdu domů a nic se nestalo. Stalo se mi též pár nepříjemností, jsou to momenty.

Do jaké míry pociťujete vliv dětství na volbu současné profese?

Asi tak, jak jsem říkala.

Jaké jsou důvody k otevírání dětství a minulosti?

Neobírám se tím.

Co může přinést pochopení vlastního dětství do praxe učitele?

To, že musí rozdávat lásku. To je to nejdůležitější. Nepotřebují umět mnoho básniček, aby věděli, co je správné. Že je tam někdo čeká a má je rád. Někdy školka zastupuje rodinu. Udělala jsem si logopedický kurz. Dříve se dětem rodiče věnovali více, nyní se moc nevěnují. Jsou různé akce ve školce a rodiče vystavují děti takovému stresu, že to nepochopí. Předškoláci jeli nedávno do Německa a rodiče měli zaplatit vstup, a dítě nemělo pas, to plakalo, další dítě nemělo batůžek, a ty děti to pak těžko nesly.

Jak vnímáte svou práci, své poslání?

Teď to poslání ustupuje do pozadí, než jak to bylo dříve, vzhledem k nárůstu dvouletých dětí. Bude to profese hlídačky. Nebude to mít nic společného s tou profesí. Vést ty děti k empatii, aby věděly, co je správné, co ne. Že se nesmí ubližovat ostatním, vést je ke slušnosti. Je hezké, když se poděkuje. Netahat se o hračky, základní věci. To je to nejdůležitější.